

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΙΣ Γ΄, Δ΄, Ε΄ ΚΑΙ ΣΤ΄ ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Πράξη «Ανάβαθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και Δημιουργία Επιστημονικού Υλικού Προσβασιμότητας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» - MIS: 5035542

ΑΘΗΝΑ 2021

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α' Μέρος	4
Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	4
Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ	4
ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	5
Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ	8
Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ	8
Γενικά.....	8
Ρόλος του/της εκπαιδευτικού	9
Διδακτική/Μαθησιακή Πράξη.....	9
Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	11
Β' Μέρος.....	12
Αναλυτική Απεικόνιση του Προγράμματος Σπουδών.....	12

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΙΣ Γ', Δ', Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΕΙΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Α' Μέρος

Α. ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Με τον όρο «ιστορία» εννοούμε οτιδήποτε έχει συμβεί στο παρελθόν. Η Ιστορία όμως ως επιστήμη μελετά το παρελθόν πάντοτε με τη διαμεσολάβηση του ιστορικού, με στόχο τη γνώση, την κατανόηση και την ερμηνεία του. Έτσι, καθιστά δυνατή τη συγκρότηση της συλλογικής μνήμης, της ταυτότητας και της κληρονομιάς λαών και κοινωνιών. Στο πλαίσιο αυτό, το μάθημα της Ιστορίας στοχεύει στην καλλιέργεια και στην ανάπτυξη ιστορικής κριτικής σκέψης και ιστορικής συνείδησης από τους μαθητές και τις μαθήτριες. Λόγω της μεθόδου διδασκαλίας του (διατύπωση ερωτημάτων και κριτική προσέγγιση των πηγών), συμβάλλει επίσης στη συγκρότηση αυτόνομων και δημοκρατικών πολιτών, με δυνατότητα αναστοχασμού, κριτικής προσέγγισης του παρελθόντος, κατανόησης του παρόντος και ανάληψης δράσης και συμμετοχής στο σύγχρονο γίνεσθαι.

Τα νέα ΠΣ της Ιστορίας εισάγουν ενιαία αντίληψη προσέγγισης του μαθήματος από τη Γ' Δημοτικού έως τη Γ' Λυκείου. Επιπλέον, έχει καταβληθεί μεγάλη προσπάθεια εξορθολογισμού της ύλης, με την επιλογή των ενοτήτων και την αναδιάρθρωση του περιεχομένου τους. Ειδικότερα, στο Δημοτικό το μάθημα της Ιστορίας ενσωματώνει την Αρχαία Ελληνική Μυθολογία (στη Γ' Τάξη) και οργανώνεται χρονολογικά, εξετάζοντας την Προϊστορία (Γ' Τάξη), την Αρχαία Ελληνική Ιστορία (Δ' Τάξη), τη Ρωμαϊκή και τη Βυζαντινή Ιστορία (Ε' Τάξη) και τη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (ΣΤ' Τάξη). Παρέχονται γενικές εισαγωγικές γνώσεις επί ποικίλων όψεων του ιστορικού γίνεσθαι, ενώ ταυτόχρονα οι μαθητές και οι μαθήτριες αποκτούν τις πρώτες τους στοιχειώδεις επαφές με τις ιστορικές πηγές και το περιεχόμενο βασικών ιστορικών εννοιών.

Η διδασκαλία γίνεται με άξονα τον/τη μαθητή/-τρια. Η εκτεταμένη χρήση πολυμορφικού/πολυτροπικού εκπαιδευτικού υλικού, η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στη διδασκαλία, η αποφυγή της αποστήθισης και η αξιοποίηση πηγών κατάλληλων για τους μαθητές και τις μαθήτριες της συγκεκριμένης ηλικίας έχουν ως στόχο την κριτική αφομοίωση της ύλης από αυτούς/-ές. Αντίστοιχα, η αξιολόγηση είναι διαρκής και διαμορφωτική και διεξάγεται ατομικά ή ομαδικά, με σκοπό τον περιορισμό της αποστήθισης και της στείρας ή μηχανιστικής αναπαραγωγής των ιστορικών πληροφοριών από μέρος του/της μαθητή/-τριας. Ασκείται μέσα από πολλαπλές και εναλλασσόμενες μορφές, όπως η προφορική και γραπτή εξέταση και η παρουσίαση εργασιών, κατά τις οποίες ελέγχονται η αφηγηματική ικανότητα, η γνώση, η διατύπωση ιστορικού λόγου, η ανάπτυξη κριτικού συλλογισμού.

Β. ΣΚΟΠΟΘΕΣΙΑ

Γενικός σκοπός διδασκαλίας της Ιστορίας είναι η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης και, κατ' επέκταση, η καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης των μαθητών/-τριών. Η ανάπτυξη της ιστορικής σκέψης αφορά τη γνώση σημαντικών ιστορικών γεγονότων, φαινομένων και εξελίξεων και την κατανόηση των αλλαγών που υφίστανται οι ανθρώπινες κοινωνίες με την εξέλιξη του χρόνου. Η καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης αφορά την κατανόηση της δράσης των ανθρώπων σε συγκεκριμένες καταστάσεις και τη διαμόρφωση αξιών και στάσεων που οδηγούν στην εκδήλωση υπεύθυνης συμπεριφοράς στο παρόν και το μέλλον.

Έτσι, η διδασκαλία της Ιστορίας έχει σκοπό να ευνοήσει την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης, της αυτογνωσίας, των επικοινωνιακών και ερευνητικών δεξιοτήτων, αλλά και την ενεργοποίηση του συναισθήματος και της φαντασίας των μαθητών/-τριών. Ο/η μαθητής/-τρια μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο την επίγνωση ότι ο σύγχρονος κόσμος αποτελεί συνέχεια του παρελθόντος, αλλά και την αντίληψη ότι ο σύγχρονος ιστορικός ορίζοντας συνδέεται άμεσα με τη ζωή του. Επιπροσθέτως, η μελέτη της ιστορικής πορείας του ελληνικού κόσμου, στην οποία δίδεται έμφαση στο Δημοτικό, βοηθά τους/τις μαθητές/-τριες να αποτιμήσουν το ιστορικό παρελθόν του ελληνισμού και να προσδιορίσουν τη θέση τους στο σύγχρονο ευρωπαϊκό και παγκόσμιο περιβάλλον.

Ως εκ τούτου, ο γενικός σκοπός της διδασκαλίας της Ιστορίας συνδέεται με τον ευρύτερο και απώτερο σκοπό της εκπαίδευσης, που αναφέρεται στην κατανόηση του ελληνικού παρελθόντος και στη διαμόρφωση στάσεων ζωής εκ μέρους των μαθητών/-τριών, ώστε να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να καταστούν ενεργοί, δημοκρατικοί, ελεύθεροι, αυτόνομοι και υπεύθυνοι πολίτες.

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γενικοί ιστορικοί στόχοι

Στις τέσσερις ανώτερες τάξεις του Δημοτικού η Ιστορία διδάσκεται ως διακριτό διδακτικό αντικείμενο και με τη διδασκαλία της επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να ασκηθούν στην ιστορική αφήγηση και σε ποικίλους τρόπους έκθεσης και κριτικής διερεύνησης της ιστορικής γνώσης.
- Να αντιληφθούν πως η υπεράσπιση της ελευθερίας, της δημοκρατίας, των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων πραγματοποιείται από ιστορικά πρόσωπα.
- Να εντοπίσουν μέσω του αναστοχασμού στη σύγχρονη εποχή πρόσωπα και θετικές ενέργειες, με σκοπό να τα χρησιμοποιήσουν ως πρότυπα.
- Να κατανοήσουν ότι η εθνική αυτογνωσία είναι η δύναμη της δημιουργίας πολιτών με συνειδητότητα στο πλαίσιο μιας παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας.
- Να κατανοούν τον υπομνηματισμό ενός χάρτη, ώστε να τον αξιοποιούν για την πρόσληψη της ιστορικής ύλης.
- Να αναπτύξουν την ικανότητα της προσέγγισης και κατανόησης του ιστορικού χρόνου, της χρήσης όρων που σχετίζονται με αυτόν, όπως π.Χ., μ.Χ. αιώνας, χιλιετία, Αναγέννηση, Μεσοπόλεμος.
- Να τοποθετούν τα ιστορικά γεγονότα σε άξονα χρονογραμμής/ιστοριογραμμής.

Στόχοι σε σχέση με την παιδαγωγική/ κριτική σκέψη

- Να κατανοούν βασικές ιστορικές έννοιες, να τις συσχετίζουν και να προβαίνουν σε απλές γενικεύσεις.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες αναζήτησης και χρήσης της ιστορικής γνώσης.
- Να συγκρίνουν ιστορικά γεγονότα, εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές.
- Να ασκηθούν στο να δομούν το περιεχόμενο, οργανώνοντας αυτό ή τα επιμέρους στοιχεία του (π.χ. γεγονότα, θεσμούς) με πολυτροπικότητα σε πίνακες, σχεδιαγράμματα, καταλόγους και να είναι σε θέση να θέτουν ερωτήσεις και να δίνουν απαντήσεις, προφορικά ή γραπτά, σχετικά με τη διδασκόμενη ιστορική ύλη.

- Να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθησή τους σε έναν πολύμορφο πολιτισμικά κόσμο που συνεχώς μεταβάλλεται.
- Να συνειδητοποιήσουν τις σταδιακές ή και τις απότομες αλλαγές που συντελέστηκαν με την πάροδο του χρόνου και τη σημασία τους στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων.
- Να γνωρίσουν ιστορικά πρόσωπα, να αξιολογήσουν το έργο τους και να αντιληφθούν τον ρόλο σημαντικών προσωπικοτήτων στην Ιστορία.
- Να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη τους προβαίνοντας σε συσχετισμούς, αξιολογήσεις, ανάλυση αιτίων και γενικεύσεις, με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού και στο επίπεδο της ωριμότητας και της αντιληπτικής ικανότητας της ηλικίας τους.

Στόχοι σε σχέση με την επιστημονικότητα/ διαθεματικότητα

- Να εξοικειωθούν με την ορολογία της ιστορικής επιστήμης, αποκτώντας ένα βασικό ιστορικό λεξιλόγιο.
- Να κατανοήσουν τη σημασία του γεωπολιτικού παράγοντα για τις ιστορικές εξελίξεις.
- Να χρησιμοποιούν στοιχεία από άλλα μαθήματα για τη μελέτη της Ιστορίας.
- Να αξιοποιούν οπτικοακουστικό υλικό, λογοτεχνικά κείμενα και έργα τέχνης της κάθε ιστορικής περιόδου.

Στόχοι σε σχέση με τις ΤΠΕ

- Να χρησιμοποιούν τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας για τη μελέτη του ιστορικού παρελθόντος.

Στόχοι σε σχέση με τον πολιτισμό

- Να γνωρίσουν την πολιτιστική και εθνική κληρονομιά και να αναπτύξουν θετική στάση για τη διαφύλαξή της.
- Να ενδυναμώσουν τα θετικά συναισθήματα, π.χ. αγάπη για τη χώρα τους και εθνική συνείδηση, διάθεση ειρηνικής συνύπαρξης, συνεργασίας και αλληλοκατανόησης με τους γειτονικούς λαούς και με άλλους λαούς που ανήκουν στην παγκόσμια κοινότητα.
- Να διαμορφώνουν προσωπική άποψη και υπεύθυνη στάση για τα κοινωνικά, πολιτικά, πολιτιστικά, εθνικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια θέματα και προβλήματα.
- Να διακρίνουν τον μύθο και τον θρύλο από το ιστορικό γεγονός.
- Να κατανοήσουν την κοινωνική και πολιτική ζωή των ανθρώπων στις διάφορες ιστορικές περιόδους, καθώς και τις ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσής τους και πώς αυτές είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με το ιστορικό γίνεσθαι.

Στόχοι σε σχέση με την έρευνα

- Να ασκηθούν στην επιτόπια ή και ψηφιακή πρόσβαση για την άντληση ιστορικών στοιχείων που διαθέτουν μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, ιστορικά αρχεία, βιβλιοθήκες.
- Να κατακτήσουν τη γνώση μέσω της διερευνητικής μάθησης με τρόπο κριτικό και δημιουργικό.
- Να μελετούν αναστοχαστικά τις ιστορικές πηγές και να επεξεργάζονται το υλικό τους για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

Ειδικότεροι στόχοι του μαθήματος της Ιστορίας κατά τάξεις

Γ' Τάξη

- Να αναπτύξουν το ενδιαφέρον και τη φαντασία τους για την ελληνική μυθολογία.
- Να προβληματιστούν για τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον και τον αγώνα του για πρόοδο.

Δ' Τάξη

- Να γνωρίσουν σημαντικά γεγονότα και φαινόμενα της Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας (πολιτικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, θρησκευτικά), στοιχεία της Αρχαίας Ιστορίας άλλων λαών και να κατανοήσουν την αλληλεξάρτηση των λαών και τη συνεισφορά όλων στο παγκόσμιο γίγνεσθαι.
- Να κατανοήσουν και να συγκρίνουν τα πολιτεύματα της αρχαίας Ελλάδας, να εκτιμήσουν τη σημασία του δημοκρατικού πολιτεύματος και να το αποδεχθούν ως θεμελιώδες δικαίωμα των ανθρώπων και ως θετικό παράγοντα της εξέλιξής τους.
- Να επεξεργαστούν τα όρια και τις συνεπαγωγές της εξάπλωσης των αρχαίων Ελλήνων και του ελληνικού πολιτισμού.
- Να γνωρίσουν τα πολιτιστικά επιτεύγματα των αρχαίων Ελλήνων.

Ε' Τάξη

- Να γνωρίσουν σημαντικά γεγονότα της βυζαντινής περιόδου και να αποκτήσουν σαφή αντίληψη της διαχρονικής πορείας του ελληνισμού κατά την υπερχλιετή αυτή περίοδο.
- Να εκτιμήσουν θετικά τα πολιτισμικά επιτεύγματα των Βυζαντινών και την προσφορά τους στον παγκόσμιο πολιτισμό, σεβόμενοι/-ες την πολιτισμική παρουσία των λαών με τους οποίους το Βυζάντιο ήρθε σε επαφή.
- Να κατανοήσουν ότι τα δημοτικά τραγούδια και η δημοτική ποίηση αποτελούν έναν λαογραφικό και γλωσσικό θησαυρό και μαρτυρίες της συλλογικής μνήμης.

ΣΤ' Τάξη

- Να γνωρίσουν σημαντικά γεγονότα και εξελίξεις της Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, καθώς και βασικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής και Παγκόσμιας Ιστορίας της ίδιας περιόδου.
- Να συσχετίζουν αιτιωδώς μεταξύ τους γεγονότα και εξελίξεις της νεότερης και σύγχρονης περιόδου της Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας.
- Να εκτιμήσουν τους αγώνες των Ελλήνων για την ελευθερία και τη δημοκρατία στα νεότερα χρόνια.

Τοπική Ιστορία

- Να εξοικειωθούν με τη διερεύνηση της ιστορίας του τόπου τους και να συνειδητοποιήσουν τη συμβολή του άμεσου περιβάλλοντός τους στη γενική ιστορία, διαμορφώνοντας ολοκληρωμένη προσωπική, κοινωνική και εθνική ιστορική ταυτότητα.
- Να συσχετίσουν την Αρχαία, τη Βυζαντινή και τη Νεότερη Ιστορία με την ιστορία του τόπου που ζουν ή της γενέθλιας πατρίδας τους και να συνδέσουν τα μνημεία της κάθε

περιόδου, που σώζονται στον τόπο τους, με γεγονότα και καταστάσεις της εξεταζόμενης ιστορικής περιόδου.

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΘΕΜΑΤΙΚΑ ΠΕΔΙΑ

Το περιεχόμενο του Προγράμματος Σπουδών της Ιστορίας στο Δημοτικό Σχολείο επικεντρώνεται στην Ελληνική Μυθολογία και στην Ελληνική Ιστορία.

Στη Γ' τάξη διδάσκεται το Θεματικό Πεδίο **Ελληνική Μυθολογία** στις ακόλουθες Θεματικές Ενότητες: Κοσμογονία, Ήρωες, Πανελλήνιες εκστρατείες. Διδάσκεται επίσης η **Προϊστορία** με τις ακόλουθες Θεματικές Ενότητες: Παλαιολιθική Εποχή, Νεολιθική Εποχή, Εποχή του Χαλκού (κυκλαδικός, μινωικός και μυκηναϊκός πολιτισμός).

Στη Δ' τάξη διδάσκεται το Θεματικό Πεδίο **Αρχαία Ιστορία**, σε Θεματικές Ενότητες που αντιστοιχούν στις μείζονες περιόδους αυτής: Ομηρική Εποχή, Αρχαϊκά Χρόνια, Κλασικά Χρόνια, Ελληνιστικά Χρόνια.

Στην Ε' τάξη διδάσκεται το Θεματικό Πεδίο **Ελληνορωμαϊκή Ιστορία και Βυζαντινή Ιστορία**, στις ακόλουθες Θεματικές Ενότητες: Ελληνορωμαϊκοί Χρόνοι, Πρώιμα Βυζαντινά Χρόνια, Μέση Βυζαντινή Περίοδος, Ύστερη Βυζαντινή Περίοδος.

Στη ΣΤ' τάξη διδάσκεται το Θεματικό Πεδίο **Νεότεροι Χρόνοι και Σύγχρονη Εποχή**. Περιλαμβάνονται οι ακόλουθες Θεματικές Ενότητες: Η Ευρώπη στα Νεότερα Χρόνια, Οι Έλληνες υπό ξένη κυριαρχία, Η Ελληνική Επανάσταση του 1821, Η Ελλάδα κατά τον 19ο αιώνα, Η Ελλάδα κατά τον 20ό αιώνα.

Εντός των προαναφερθέντων Θεματικών Πεδίων και Ενοτήτων, που ακολουθούν χρονολογική δομή, δίδονται στοιχεία για τα ακόλουθα:

- πολιτειακή και πολιτική οργάνωση και λειτουργία
- κοινωνική διαστρωμάτωση
- διακρατικές σχέσεις
- πόλεμος και διπλωματία
- καθημερινή ζωή
- εκπαίδευση
- τέχνες, γράμματα.

Δ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ – ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Γενικά

Η Ιστορία, ως διδακτικό αντικείμενο, σε κάθε εποχή, είναι ανάλογη με τις κοινωνικές και πολιτικές δομές, το πολιτιστικό επίπεδο και τις αντιλήψεις της κοινωνίας στην οποία απευθύνεται. Κυρίαρχο διακύβευμα στη διδασκαλία και τη μάθηση της Ιστορίας είναι η προαγωγή του ιστορικού εγγραμματισμού σε όλο το φάσμα της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Βασικό εργαλείο της ιστορικής σκέψης και γνώσης, καθώς και της επικοινωνίας της αποτελεί η έννοια, μια νοητική κατασκευή. Όταν ο/η μαθητής/-τρια κατανοεί τις ιστορικές έννοιες (π.χ. εξέγερση, επανάσταση, αυτονομία, ανεξαρτησία κ.λπ.) και τις εντάσσει σε πλαίσιο σχέσεων (συσχετισμοί, γενικεύσεις), κατανοεί το ιστορικό «γίνεσθαι» και την ιστορική πραγματικότητα (ιστορικός εγγραμματισμός). Όταν, επιπλέον, αξιολογεί και διαθεματικές έννοιες (σύστημα, μεταβολή κ.λπ.), κατανοεί τον τρόπο με τον

οποίο τομείς της ευρύτερης πραγματικότητας συμβάλλουν στη διαμόρφωση του ιστορικού «γίνεσθαι» και της ιστορικής πραγματικότητας.

Παράλληλα, οι σύγχρονες συνθήκες απαιτούν την καλλιέργεια δεξιοτήτων της ζωής, ήπιων δεξιοτήτων, δεξιοτήτων τεχνολογίας και επιστήμης (κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, συνεργασία, επικοινωνία, ευελιξία, προσαρμοστικότητα, πρωτοβουλία, οργανωτική ικανότητα, ενσυναίσθηση, επίλυση προβλήματος).

Επιδιώκοντας την καλύτερη οργάνωση και διεξαγωγή της παιδαγωγικο-διδασκτικής και μαθησιακής διαδικασίας, ώστε να υπηρετηθεί καλύτερα ο σκοπός όλων των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων και ο σκοπός της εκπαίδευσης γενικότερα (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις, αξίες, μορφές συμπεριφοράς, οι οποίες θα αποτελέσουν βασικούς συντελεστές οριζόντιας διασύνδεσης των διακριτών μαθημάτων), προτείνεται η αξιοποίηση της διαθεματικότητας και η κατά περίπτωση ομαδοσυνεργατική διάταξη της τάξης. Παράλληλα, θα πρέπει να δίνεται έμφαση όχι μόνο στη δηλωτική, αλλά και στη διαδικαστική και εννοιολογική γνώση (καλλιέργεια δεξιοτήτων, εννοιολογική υποδομή), που διευκολύνει τους/τις μαθητές/-τριες «να μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν», να ανακαλύπτουν, να μετασχηματίζουν δηλαδή τη γνώση με ενεργητικές μεθόδους (αξιοποίηση πηγών, εκπόνηση σχεδίων εργασίας, λογισμικά, διαδίκτυο) και όχι να τους προσφέρεται με τρόπο άμεσο και δασκαλοκεντρικό. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές/-τριες μετασχηματίζονται από παθητικοί δέκτες σε «παραγωγούς» της γνώσης με την ταυτόχρονη ανάπτυξη της ενεργητικότητας και της δημιουργικότητάς τους.

Ρόλος του/της εκπαιδευτικού

Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού αλλάζει και πλέον καλείται όχι απλώς να εφαρμόζει, αλλά να σχεδιάζει και να πειραματίζεται, να προωθεί την επικοινωνία και την κριτική αντιμετώπιση της πληροφορίας. Ειδικότερα για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, για να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός, θα πρέπει οι μαθητές/-τριες να αναπτύξουν έναν βαθμό εξοικείωσης και σύνδεσης με το μάθημα και να το βρίσκουν ενδιαφέρον και ελκυστικό. Οι εκπαιδευτικοί από την πλευρά τους θα πρέπει να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον μαθητοκεντρικό, το οποίο θα διαμορφώνει ισχυρές «δασκαλομαθητικές» και διαμαθητικές σχέσεις, που θα προωθούν τον σεβασμό, την αυτοεκτίμηση, τη συνεργατική μάθηση και ανθρωπιστικές αξίες για όλους τους/τις μαθητές/-τριες. Οι εκπαιδευτικοί χρειάζεται να αφιερώνουν χρόνο για την ανίχνευση των εμπειριών και των δυνατοτήτων, καθώς και των τρόπων σκέψης και εργασίας των μαθητών/-τριών τους. Κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο προκειμένου να σχηματιστεί συγκροτημένη πρόταση σύνδεσης της εμπειρίας με τη θεωρία και μετάβασης από τις ιδέες (εμπειρικο-βιωματική γνώση) των παιδιών στις επιστημονικές ιστορικές αφηγηματικές επεξηγήσεις. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό, ο/η εκπαιδευτικός θα πρέπει να χρησιμοποιεί διδακτικές μεθόδους οι οποίες θα κρατούν αμείωτο το ενδιαφέρον των μαθητών/-τριών, θα ενεργοποιούν τη συμμετοχή, τη διαίσθηση και τη φαντασία τους και θα τους/τις κινητοποιούν ώστε να ερευνούν, μόνοι/-ες τους ή σε ομάδες (ομαδοσυνεργατική), τα ιστορικά γεγονότα και θέματα.

Διδακτική/Μαθησιακή Πράξη

Η διδακτική πράξη και ο τρόπος πραγμάτωσής της στο πλαίσιο του σχολικού μαθήματος της Ιστορίας θα πρέπει να έχουν ως αφητηρία τις πάσης φύσεως δεξιότητες, που οι μαθητές/-τριες πρέπει να δομήσουν στο μάθημα της Ιστορίας σε αντιστοίχιση με τους διδακτικούς σκοπούς και στόχους της κάθε ενότητας του Προγράμματος Σπουδών, ενός κεφαλαίου ή μίας ωριαίας διδασκαλίας. Ακόμη, πρέπει να εμπλέκουν τους/τις

μαθητές/-τριες στην προβληματική του ιστορικού περιεχομένου, μέσα από τις προτεινόμενες δραστηριότητες.

Οι νέες διδακτικές πρακτικές, εστιάζοντας στην καλλιέργεια ανάπτυξης γνώσεων, δεξιοτήτων/ικανοτήτων και στάσεων, υποστηρίζουν και πλαισιώνουν τους/τις μαθητές/-τριες, ώστε να μαθαίνουν αυτόνομα, αλλά και να συνεργάζονται, να επικοινωνούν, να διερευνούν και να ανακαλύπτουν τη γνώση. Γι' αυτό και προκρίνεται η συνολική εμπλοκή των μαθητών/-τριών στις επιμέρους πρακτικές, ως μικρών ερευνητών/-τριών.

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών, το ιστορικό περιεχόμενο οργανώνεται σε διδακτικές ενότητες, καθεμία από τις οποίες αντιστοιχεί σε μία διδακτική ώρα. Βασική μεθοδολογική αρχή για τη διδασκαλία των εννοιών αυτών είναι η προσπάθεια αύξησης της ενεργού συμμετοχής των μαθητών/-τριών, η οποία μπορεί να επιτευχθεί με ποικίλα διδακτικά μέσα και εργαλεία που καταλήγουν σε δράσεις, όπως ενδεικτικά αναφέρονται ακολούθως:

α) Η μελέτη των πηγών, πέραν του ότι ενισχύει τον διερευνητικό χαρακτήρα της μάθησης, έχει πρωτεύουσα σημασία για την καλλιέργεια της ιστορικής σκέψης, εφόσον οι μαθητές/-τριες συνειδητοποιούν μέσω αυτής ότι η αφήγηση του σχολικού εγχειριδίου και του εκπαιδευτικού υλικού που αξιοποιείται συνολικά είναι το αποτέλεσμα ιστορικής έρευνας. Τα κριτήρια της επιλογής των ιστορικών πηγών πρέπει να είναι τα ακόλουθα: 1) Η εγκυρότητα της πηγής. 2) Η αντιστοιχισή τους με το περιεχόμενο και τους στόχους του κεφαλαίου και της ενότητας. 3) Η αντιπροσωπευτικότητα των ειδών των ιστορικών πηγών και η ισορροπία τους.

β) Για την εξοικείωση των μαθητών/-τριών με τη μεθοδολογία της Ιστορίας αλλά και με την εργασία σε ομάδες, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η εκπόνηση ερευνητικών εργασιών. Η έρευνα μπορεί να περιλαμβάνει μελέτη ιστορικών πρωτογενών και δευτερογενών πηγών: φιλολογικών κειμένων, εικόνων, μνημείων της περιόδου, αρχιτεκτονικής, αγγειογραφίας, νομισμάτων, χαρτών, χρονολογικών πινάκων κ.λπ. Η χρήση της ιστορικής γραμμής, κυρίως με εικόνες, και οι εννοιολογικοί χάρτες συντελούν στη νοητική οργάνωση και την κατανόηση των ιστορικών γεγονότων.

γ) Η χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας ΤΠΕ (διαδίκτυο, λογισμικό σχετικό με την Ιστορία κ.ά.). Επιπλέον οι νέες τεχνολογίες αποτελούν βασικό εργαλείο του/της εκπαιδευτικού με τις δυνατότητες και το πλήθος των πληροφοριών που του/της παρέχουν.

δ) Η αξιοποίηση διαφόρων εποπτικών και οπτικοακουστικών μέσων. Τα παιδικά μυθιστορήματα και τα κόμικς, έντυπα και ηλεκτρονικά, που αναφέρονται στην ιστορική εποχή, μπορούν να αποτελέσουν ένα σημαντικό εργαλείο μάθησης, καθώς διεγείρουν τις αισθήσεις και τη φαντασία των μαθητών/-τριών, βοηθώντας τους/τες να κατανοήσουν καλύτερα τις ιστορικές έννοιες και τα ιστορικά γεγονότα.

ε) Προτείνονται επίσης η αφήγηση (με έμφαση στην οπτική επαφή, τη γλώσσα του σώματος, την κίνηση, τη μίμηση), ο κατευθυνόμενος διάλογος και οι ερωτήσεις των εκπαιδευτικών. Επιπροσθέτως τα παιχνίδια ρόλων, οι προσομοιώσεις συγκεκριμένων γεγονότων συμβάλλουν στον αναστοχασμό των μαθητών/-τριών και στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησής τους.

στ) Η πραγματοποίηση διδακτικών επισκέψεων σε χώρους ιστορικού ενδιαφέροντος (μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, αίθουσες τέχνης, πινακοθήκες κ.ά.) ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών/-τριών και προάγει ενεργητικές διδακτικές τεχνικές και βιωματικές δράσεις. Επίσης, οι επιτόπιες επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους καθιστούν τη μάθηση εμπειρία μοναδική, καθώς είναι ερευνητική και πολυαισθητηριακή, και μπορεί να οργανωθεί από τον/την εκπαιδευτικό ως έρευνα δράσης.

Πέρα από τους στόχους και τα περιεχόμενα, απαραίτητο είναι λοιπόν να αναπτυχθούν ενδεικτικές δραστηριότητες για την επίτευξη των επιδιώξεων του μαθήματος και των επιμέρους στόχων κάθε ενότητας. Ως κύρια εργαλεία θα χρησιμοποιηθούν οι ιστορικές πηγές, όπου τα παιδιά καλούνται να τις «διαβάσουν», να γράψουν, να σκεφτούν, να μιλήσουν πάνω σε αυτές, σύμφωνα με συγκεκριμένες δραστηριότητες που τις συνοδεύουν. Επ' αυτού σημειώνεται ότι ο ιστορικός εγγραμματισμός δεν αναφέρεται σε συσσώρευση εγκυκλοπαιδικής γνώσης ιστορικών γεγονότων από κάθε ιστορική εποχή σε επίπεδο παγκόσμιου στερεώματος και δεν μπορεί αυτός να είναι ο καταληκτικός στόχος της διδασκαλίας της Ιστορίας. Εντούτοις, είναι απαραίτητη η δόμηση δεξιοτήτων ορθής ακρόασης, κριτικής ανάγνωσης, ορθολογικής σκέψης, γραπτής σύνθεσης και μάθησης με την αξιοποίηση των εν λόγω ιστορικών πηγών. Ο ιστορικός εγγραμματισμός προϋποθέτει τη χρήση και κατανόηση της γλώσσας, της μορφής και της δόμησης της ιστορικής αφήγησης αναφορικά με την ανάγνωση και την παραγωγή κειμένων ιστορικού περιεχομένου, τόσο σε προφορικό όσο και γραπτό επίπεδο.

Ε. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Η αξιολόγηση του μαθήματος της Ιστορίας σε όλες τις τάξεις του δημοτικού είναι απαραίτητο να συνδέεται άμεσα με τους διδακτικούς στόχους που θέτει το Πρόγραμμα Σπουδών. Η αξιολόγηση αποτελεί βασικό και αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο ρόλος της αξιολόγησης πρέπει κυρίως να είναι διαμορφωτικός, ανατροφοδοτικός και μεταγνωστικός, δηλαδή να ελέγχει τον βαθμό επίτευξης των διδακτικών στόχων και να συντελεί στη βελτίωση της διδασκαλίας.

Η αξιολόγηση έχει ως στόχο να ενισχύσει την αυτογνωσία και την αναστοχαστικότητα των μαθητών/-τριών και να επιβραβεύει την προσπάθειά τους, ανάλογα με τις δεξιότητες και τις ικανότητές τους αλλά και τη συμμετοχή τους. Τα στοιχεία αξιολόγησης στο μάθημα της Ιστορίας είναι η κατανόηση ιστορικών όρων, η αξιολόγηση ιστορικών προσώπων, γεγονότων και φαινομένων, οι αναλύσεις αιτιών, συνθηκών, παραγόντων, η εξαγωγή συμπερασμάτων, οι συσχετισμοί εννοιών, οι συσχετισμοί με τη σύγχρονη εποχή.

Η αξιολόγηση δεν πρέπει να ευνοεί την αποστήθιση και την αναπαραγωγή των ιστορικών γνώσεων, αλλά να προάγει τη διατύπωση ιστορικού λόγου, την ανάπτυξη κριτικού συλλογισμού και ιστορικής διερεύνησης, καθώς και την ανάπτυξη συναισθηματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των μαθητών/-τριών.

Για τη διαπίστωση του βαθμού και της έκτασης της επίτευξης των προαναφερομένων καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς χρησιμοποιούνται η μέθοδος πρότζεκτ, λογισμικά που παρατίθενται στις δραστηριότητες ανά διδασκόμενο κεφάλαιο, δραματοποιήσεις και ποικίλες τεχνικές.

Τα κριτήρια αξιολόγησης για τους/τις μαθητές/-τριες του Δημοτικού είναι απαραίτητο να περιλαμβάνουν εργασίες όπως: συμπλήρωσης κειμένου, επιλογής σωστού-λάθους, αντιστοίχισης-σύζευξης, πολλαπλής επιλογής, ταξινόμησης-κατάταξης σύμφωνα με ορισμένα κριτήρια, συμπλήρωσης λογικών διαγραμμάτων, συμπλήρωσης ιστορικής γραμμής, ερμηνείας γραφικών παραστάσεων, λύσης σταυρολέξου ή συμπλήρωσης ακροστιχίδας, σύντομης απάντησης, ανάπτυξης απόψεων. Η διατύπωση των ερωτήσεων οφείλει να είναι σαφής και κατανοητή και τα ζητούμενα συμβατά με την αντιληπτική ικανότητα και το επίπεδο ωριμότητας των μαθητών/-τριών.

Β' Μέρος

Αναλυτική Απεικόνιση του Προγράμματος Σπουδών

ΙΣΤΟΡΙΑ – Γ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες μπορούν:
Ελληνική Μυθολογία	Η ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ Τι πίστευαν οι αρχαίοι Έλληνες για τη γέννηση του κόσμου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τους βασικούς μύθους της γένεσης του κόσμου και της τάξεως (κοσμογονία) από την αρχική κατάσταση χάους και ερέβους. • Να γνωρίζουν ότι οι κοσμογονικοί μύθοι προέκυψαν ως αποτέλεσμα της ανάγκης του προϊστορικού και αρχαϊκού ανθρώπου να συλλάβει την αρχή της κοσμικής και ανθρώπινης ύπαρξης και, τελικά, την αιτία της δικής του ύπαρξης. • Να διακρίνουν τη διαφορά μεταξύ μύθου και «ιστορικής πραγματικότητας». 	<ul style="list-style-type: none"> • Να προτείνουν τις δικές τους εκδοχές για τη δημιουργία του κόσμου. • Να αναδιηγηθούν ελεύθερα και με δικά τους λόγια τους μύθους της κοσμογονίας. • Να διαβάσουν κείμενα-πηγές, διασκευασμένα από την αρχαιοελληνική γραμματεία, που περιλαμβάνουν μύθους, και άλλα, που αναφέρονται σε ιστορικά γεγονότα και να προσπαθήσουν να τα συγκρίνουν εντοπίζοντας κατά το δυνατόν τα φανταστικά στοιχεία.
	Θεοί και θεές του Ολύμπου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τους θεούς και τις θεές του Ολύμπου. • Να γνωρίζουν τα σύμβολα των θεών, τις μεταξύ τους σχέσεις, καθώς και τους τρόπους λατρείας-τελετουργίας των αρχαίων Ελλήνων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν απεικονίσεις των θεών και των συμβόλων τους από την αρχαιότητα ως σήμερα. • Να συζητήσουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε θεού/θεάς. • Να ζωγραφίσουν τους θεούς και τις θεές και να γράψουν ολιγόστιχα ποιηματάκια για τον/την καθένα/καθεμία. • Να παίξουν ένα θεατρικό παιχνίδι όπου θα υποδυθούν τον/τη θεό/θεά της επιλογής

Ελληνική Μυθολογία	Η δημιουργία του ανθρώπου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τους μύθους δημιουργίας του ανθρώπινου είδους και τα μυθικά πρόσωπα που σχετίζονται με αυτούς. • Να γνωρίζουν τις βασικές έννοιες της ενότητας: μύθος, Τιτανομαχία, Γιγαντομαχία, λατρεία, σύμβολο. 	<p>τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τη θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων και να τη συγκρίνουν με τη σημερινή. • Να διαβάσουν μύθους που αναφέρονται στη δημιουργία του ανθρώπου. • Να χαρακτηρίσουν τα πρόσωπα της ενότητας και τις πράξεις τους. • Να περιγράψουν τις έννοιες της ενότητας, σύμφωνα με τις κοινωνικές τους αναπαραστάσεις, προφορικά ή γραπτά με σχετικά ελεύθερο τρόπο. • Να λύσουν σταυρόλεξα, να κάνουν αντιστοιχίσεις, να συμπληρώσουν πίνακες και κείμενα με τα πληροφοριακά στοιχεία των ενοτήτων. • Να κατασκευάσουν με τη βοήθεια των ΤΠΕ εννοιολογικούς χάρτες με τους/τις θεούς/θεές και τις μεταξύ τους σχέσεις.
	ΟΙ ΗΡΩΕΣ		
	Ήρωες στην αρχαία Ελλάδα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν γενικά ποια είναι η φύση/υπόσταση (χαρακτηριστικά) ενός ήρωα. • Να κατανοούν πώς διακρίνεται ένας μυθολογικός ήρωας από τους απλούς ανθρώπους. • Να εκτιμούν τη διαχρονικότητα των ηρώων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν γιατί οι άνθρωποι χρειάζονταν τους ήρωες και τι είναι αυτό που τους ξεχωρίζει από τους απλούς ανθρώπους. • Να μιλήσουν για τους σύγχρονους υπερήρωες και να εξηγήσουν γιατί γοητεύονται από αυτούς. • Να συγκρίνουν τους παλαιότερους ήρωες με τους σύγχρονους και να βρουν ομοιότητες και διαφορές, τις οποίες και να καταγράψουν.
	Ο Ηρακλής. Ο νεαρός Ηρακλής. Οι κυριότεροι άθλοι του Ηρακλή στην Πελοπόννησο. «Ταξίδι» στην άκρη της	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του ήρωα-κυνηγού στο πρόσωπο του Ηρακλή. • Να γνωρίζουν τη 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν εικόνες από πηγές που απεικονίζουν τα φυσικά χαρακτηριστικά του ήρωα και τα κατορθώματά του. • Να διαβάσουν κείμενα-

<p>Ελληνική Μυθολογία</p>	<p>Γης. Το τέλος της «περιπέτειας».</p>	<p>σημασία των εννοιών: άθλος, δόξα, ήρωας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να απολαμβάνουν τους μύθους που σχετίζονται με τους άθλους του Ηρακλή. • Να κατανοούν τον συμβολισμό των άθλων του ήρωα. • Να αποτιμούν τη διαχρονική σημασία των θετικών χαρακτηριστικών του ήρωα. 	<p>πηγές που τον περιγράφουν και να εξιστορήσουν τα κατορθώματά του.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να παρακολουθήσουν αποσπάσματα από ταινίες, βίντεο κ.λπ. με τον ήρωα και τα κατορθώματά του. • Να φτιάξουν με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών παζλ, ζωγραφιές και κόμικς με τους μύθους για τον Ηρακλή. • Να εντοπίσουν στον χάρτη τις περιοχές που ταξίδεψε ο ήρωας για να φέρει εις πέρας την «αποστολή» του. • Να χαρακτηρίσουν τον ήρωα από τις πράξεις του και να αντιστοιχίσουν τα χαρακτηριστικά που τον βοήθησαν στα επιτεύγματά του. • Να φτιάξουν εννοιολογικούς χάρτες με τα δομικά στοιχεία των εννοιών του κεφαλαίου και τις σχέσεις που τα ορίζουν. • Να συνθέσουν κείμενα με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου σε σχέση με τη σημασία των μύθων. • Να κάνουν δραματοποιήσεις των άθλων του Ηρακλή.
	<p>Ο Θησέας. Θησέας: ο Αθηναίος ήρωας. Ο Θησέας αντιμετωπίζει τον Μινώταυρο. Ο Θησέας γίνεται βασιλιάς.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του ήρωα εκπολιτιστή στο πρόσωπο του Θησέα. • Να γνωρίζουν τους μύθους που αναφέρονται στη ζωή και τα κατορθώματα του Θησέα. • Να αξιολογούν το θάρρος, τη γενναιότητα, την αυταπάρνηση και την αφοσίωση του ήρωα 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν τον Θησέα με τον Ηρακλή για να γίνει κατανοητή η διαφορά τους. • Να συζητήσουν για τη σημερινή σημασία των φράσεων: μπλέκω σε λαβύρινθο, προκρούστεια κλίνη, ξετυλίγω τον μίτο της ιστορίας, κρεμάω τα μαύρα πανιά, δαιδαλώδες κτίριο κ.λπ. και να φτιάξουν προτάσεις με αυτές. • Να εντοπίσουν στα κείμενα τα στοιχεία του ήρωα που τον βοήθησαν να κυβερνήσει την

Ελληνική Μυθολογία		<p>στον ανώτερο σκοπό της σωτηρίας της πόλης.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις ανώτερες αρετές που διακρίνουν έναν ηγέτη. 	<p>πόλη των Αθηνών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αντιπαραβάλουν τη σκηνή της αναγνώρισης από τον Αιγέα με παρόμοιες σκηνές από τα δημοτικά μας τραγούδια. • Να κάνουν τις δικές τους αισθητικές δημιουργίες εμπνεόμενοι/-ες από τις περιπέτειες και τα κατορθώματα του ήρωα.
	ΟΙ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΕΣ		
	<p>Η Αργοναυτική Εκστρατεία.</p> <p>Το χρυσόμαλλο κριάρι σώζει τον Φρίξο και την Έλλη.</p> <p>Ο Ιάσοντας στην Ιωλκό.</p> <p>Η Αργοναυτική Εκστρατεία.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τους μύθους που συνδέονται με την Αργοναυτική Εκστρατεία. • Να αντιλαμβάνονται τις δυσκολίες και τις περιπέτειες των Αργοναυτών. • Να κατανοούν τις βασικές έννοιες της ενότητας: εκστρατεία, χρησμός, βωμός κ.λπ. • Να αντιλαμβάνονται τους συσχετισμούς και τις συνέπειες των πράξεων των προσώπων που εμφανίζονται στην ενότητα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετήσουν τους μύθους, να χαρακτηρίσουν τα πρόσωπα και τις σχέσεις τους και να κρίνουν τις πράξεις τους. • Να διαβάσουν κείμενα διασκευασμένα από αρχαιοελληνικές πηγές που αναφέρονται στην Αργοναυτική Εκστρατεία. • Να βρουν τη σύνδεση διάφορων τοπωνυμίων με τους ήρωες από τους οποίους αντλούν το όνομά τους, με αφορμή τον Ελλήσποντο. • Να παρακολουθήσουν ταινίες με τους Αργοναύτες και να διαβάσουν ποίηση και λογοτεχνία για το θέμα. • Να εντοπίσουν τελετουργικά στοιχεία της θρησκείας των αρχαίων Ελλήνων στους μύθους της Αργοναυτικής Εκστρατείας. • Να διαβάσουν τις ιστορίες κι άλλων μυθολογικών προσώπων που συνδέονται έμμεσα με την Αργοναυτική Εκστρατεία, όπως οι Κένταυροι, ο Ορφέας και η Ευρυδίκη. • Να παρακολουθήσουν στον χάρτη την πορεία του Ιάσωνα και των Αργοναυτών.

<p>Ελληνική Μυθολογία</p>	<p>Ο Τρωικός Πόλεμος. Η επιλογή του Πάρη. Οι Έλληνες συγκεντρώνονται στην Αυλίδα. Ο θυμός του Αχιλλέα. Η εκδίκηση του Αχιλλέα. Το τέλος του Αχιλλέα. Η κατάκτηση της Τροίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τον μύθο του Τρωικού Πολέμου, όπως έχει διασωθεί ως τις μέρες μας από τα ομηρικά έπη. • Να κατανοούν την ιστορική αλήθεια που κρύβεται πίσω από τον μύθο του Τρωικού Πολέμου. • Να γνωρίζουν τα κυριότερα πρόσωπα που συνδέονται με τον Τρωικό Πόλεμο και τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς τους. • Να αποτιμούν τα κατορθώματα ως συνέπεια των αρετών των ηρώων που πολέμησαν στην Τροία. • Να αντιλαμβάνονται τα δεινά και τις ανατροπές που μπορεί να επιφέρουν στην εκπλήρωση ενός κοινού σκοπού η διχόνοια και η οργή. • Να γνωρίζουν, μέσα από τα γεγονότα του Τρωικού Πολέμου, ήθη και έθιμα της εποχής και να κάνουν συσχετισμούς με τα έθιμα της σημερινής εποχής. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάσουν κείμενα σχετικά με τον Τρωικό Πόλεμο με κυρίαρχα τα αποσπάσματα από την «Ιλιάδα» του Ομήρου και να τα σχολιάσουν. • Να συζητήσουν και να κρίνουν τις συμπεριφορές των ατόμων που πρωταγωνιστούν στην ιστορία του Τρωικού Πολέμου. • Να μάθουν την ιστορική αλήθεια που κρύβεται πίσω από τους αρχαιοελληνικούς μύθους για τον Τρωικό Πόλεμο. • Να συζητήσουν για τα ήθη και τα έθιμα των ανθρώπων εκείνης της εποχής. • Να παρατηρήσουν σχετικές απεικονίσεις στα αγγεία και στις πηγές που έχουν διασωθεί ως τις μέρες μας. • Να συμπληρώσουν ακροστιχίδες, να λύσουν σταυρόλεξα, να κάνουν αντιστοιχίσεις, να συμπληρώσουν κείμενα με το λεξιλόγιο της ενότητας. • Να παίξουν ένα θεατρικό παιχνίδι και να κάνουν δραματοποιήσεις με διαλόγους που θα κατασκευάσουν ανάμεσα στον Αχιλλέα και τον Αγαμέμνονα, τον Έκτορα και την Ανδρομάχη, τον Πάρη και τις θεές κ.λπ. • Να εντοπίσουν τις αξίες εκείνης της εποχής, όπως η φιλία, η πίστη, το χρέος στο καθήκον κ.λπ. και να τις συγκρίνουν με τη σημερινή εποχή. • Να μάθουν τη σημασία στερεότυπων εκφράσεων, όπως αχιλλεϊος πτέρνα, δούρειος ίππος, μήλο της
----------------------------------	--	--	---

Ελληνική Μυθολογία	Οι περιπέτειες της επιστροφής του Οδυσσέα στην πατρίδα (νόστος). Η επιστροφή του Οδυσσέα: Οι πρώτες περιπέτειες. Άνεμοι, γίγαντες και η μάγισσα Κίρκη μπαίνουν στον δρόμο του Οδυσσέα. Ο Οδυσσέας κατεβαίνει στον Άδη. Το «πέρασμα» του Οδυσσέα από τα νησιά του Ήλιου, της Καλυψώς και των Φαιάκων. Η επιστροφή στην πατρίδα και νέες περιπέτειες.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις περιπέτειες του Οδυσσέα, όπως έχουν διασωθεί από την «Οδύσεια». • Να γνωρίζουν για τις επιβιώσεις των μύθων της «Οδύσειας» στην ελληνική παράδοση. • Να αξιολογούν την εξυπνάδα, την τόλμη, την επιμονή, την υπομονή και την εφευρετικότητα του Οδυσσέα. • Να αναγνωρίζουν τα σημαντικότερα πρόσωπα της «Οδύσειας» και τα χαρακτηριστικά τους. • Να κατανοούν τον συναισθηματικό κόσμο του Οδυσσέα ως προϋπόθεση του νόστου του. • Να κρίνουν τη στάση της Πηνελόπης ως προτύπου συζυγικής πίστης και αφοσίωσης. • Να κρίνουν τη συμπεριφορά των άλλων πρωταγωνιστριών της «Οδύσειας». 	<p>έριδας κ.λπ. με τη χρήση ερωτήσεων πολλαπλών επιλογών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να παρακολουθήσουν τις περιπέτειες του Οδυσσέα μέσα από κάθε λογή κείμενα και εικόνες που προέρχονται από διασκευασμένες πηγές αρχαιοελληνικής προέλευσης. • Να φτιάξουν πίνακες με τα χαρακτηριστικά των μυθικών προσώπων, λαών ή τεράτων τα οποία αποτέλεσαν εμπόδια στον δρόμο του Οδυσσέα. • Να εντοπίσουν τα στοιχεία που διευκόλυναν το ταξίδι της επιστροφής του. • Να φτιάξουν ιστορίες δικές τους με ανατροπές και αποκλίσεις από την κανονική διήγηση. • Να δώσουν τις δικές τους ερμηνείες για τον λόγο για τον οποίο η Πηνελόπη περίμενε τον σύζυγό της επί τόσα χρόνια (προφορικά ή γραπτά). • Να εξηγήσουν τους λόγους για τους οποίους ο Οδυσσέας επιθυμούσε να επιστρέψει στην πατρίδα και γιατί δεν εγκατέλειψε την προσπάθειά του (προφορικά ή γραπτά). • Να εντοπίσουν σε κείμενα τη συμβολή της καθημιάς από τις γυναικείες φιγούρες στην εξέλιξη της «Οδύσειας». • Να δραματοποιήσουν περιστατικά από την «Οδύσεια». • Να φτιάξουν κολάζ με ζωγραφιές από τις περιπέτειες του Οδυσσέα.
Προϊστορία	<p>ΠΑΛΑΙΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ</p> <p>Οι άνθρωποι είναι τροφосуλλέκτες, κυνηγοί, ψαράδες και</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη μεγάλη χρονική απόσταση της 	<ul style="list-style-type: none"> • Να φανταστούν, να περιγράψουν και να συζητήσουν για το φυσικό

<p>Προϊστορία</p>	<p>καλλιτέχνες.</p>	<p>προϊστορίας αλλά και τη μεγάλη διάρκειά της (σε σχέση με τη σύγχρονη εποχή).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τις δραστηριότητες των ανθρώπων για την επιβίωσή τους. • Να κατανοούν τις έννοιες: προϊστορία, ανακάλυψη, τροφосуλλέκτης, σπήλαιο, μετακίνηση, κυνηγός, εργαλείο, λίθος. 	<p>περιβάλλον και τη ζωή των ανθρώπων στο μακρινό παρελθόν.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν οπτικό υλικό και να επισκεφθούν σχετικές ιστοσελίδες με θέμα τη μορφή σπηλαίων/βραχοσκεπών, ευρημάτων της εποχής και να συζητήσουν για την ενδεχόμενη χρήση τους. • Να εντοπίσουν τις επινοήσεις (εργαλεία), να πληροφορηθούν για τις ανακαλύψεις (φωτιά) των ανθρώπων και να συζητήσουν για τη χρήση και την επίδρασή τους στη ζωή τους. • Να συζητήσουν για την κατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος στο μακρινό παρελθόν, τις ανάγκες επιβίωσης των ανθρώπων και τον τρόπο με τον οποίο μπορούσαν να τις ικανοποιήσουν. • Να συζητήσουν για τις έννοιες του μαθήματος και να δώσουν τις δικές τους ερμηνείες. • Να καταγράψουν σε πίνακα τις ανάγκες των ανθρώπων της Παλαιολιθικής Εποχής και να τις συσχετίσουν με τις δραστηριότητές τους και τα ευρήματα. • Να περιγράψουν μία μέρα από τη ζωή ενός ανθρώπου και να την αποδώσουν με θεατρικό παιχνίδι. • Να συγκρίνουν τη ζωή των ανθρώπων της σημερινής εποχής με τη ζωή των ανθρώπων της Παλαιολιθικής Εποχής. • Να εντοπίσουν στον χάρτη θέσεις/μνημεία της Παλαιολιθικής Εποχής.
-------------------	---------------------	--	--

Προϊστορία			<ul style="list-style-type: none"> • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.
	<p>ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ ΕΠΟΧΗ</p> <p>Οι άνθρωποι ζουν σε οικισμούς, καλλιεργούν τη γη και εκτρέφουν ζώα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να ανασυνθέτουν τις δραστηριότητες και τα επιτεύγματα των ανθρώπων από αντιπροσωπευτικά αρχαιολογικά ευρήματα. • Να συσχετίζουν τον νεολιθικό τρόπο ζωής με τη δημιουργία των πρώτων οικισμών, την καλλιέργεια της γης, την εκτροφή ζώων και την ανάπτυξη της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς. • Να κατανοούν τις έννοιες: πολιτισμός, τεχνολογία, γεωργία, κτηνοτροφία, οικισμός. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν οπτικό υλικό και να επισκεφθούν σχετικές ιστοσελίδες με θέμα τη Νεολιθική Εποχή στον ελλαδικό χώρο. • Να περιγράψουν τα μνημεία και τα ευρήματα. <p>Να διατυπώσουν υποθέσεις για τη λειτουργία και τη χρήση των αντικειμένων και να τα συσχετίσουν με τον νεολιθικό τρόπο ζωής.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράψουν σε πίνακα τις δραστηριότητες που συνδέονται με τις έννοιες της θεματικής ενότητας. • Να περιγράψουν/ αποδώσουν εικαστικά ή μέσω θεατρικού παιχνιδιού/δραματοποίησης τις ασχολίες των νεολιθικών ανθρώπων. • Να κατασκευάσουν από πηλό ειδώλια ή αγγεία και να τα διακοσμήσουν. • Να εντοπίσουν στον χάρτη τόπους που υπήρχαν στη Νεολιθική Εποχή. • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικές θέσεις.
	<p>Οι πρώτοι νεολιθικοί οικισμοί στην Ελλάδα. Σέσκλο, Διμήνη, Δισπηλιό.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τη σημασία των αρχαιολογικών ανακαλύψεων για να κατανοήσουν τη ζωή των ανθρώπων στο μακρινό παρελθόν. • Να προσδιορίζουν τη θέση των νεολιθικών οικισμών Σέσκλο, Διμήνη και Δισπηλιό στον χάρτη της Ελλάδας. • Να διακρίνουν και 	<ul style="list-style-type: none"> • Να φανταστούν, να περιγράψουν και να συζητήσουν για το πού και πώς ανακαλύπτονται οι χώροι και τα αντικείμενα των ανθρώπων που ζούσαν πολύ παλιά. • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν οπτικό υλικό από εργασίες ανασκαφών και να συζητήσουν για τη σκοπιμότητα και τη σημασία τους. • Να παρατηρήσουν οπτικό

<p>Προϊστορία</p>		<p>να κατανοούν τις διαφορές μεταξύ των δραστηριοτήτων των κοινωνιών του γεωργού/κτηνοτρόφου και των δραστηριοτήτων των κοινωνιών του τροφосуλλέκτη/κυνηγού.</p>	<p>υλικό και να επισκεφθούν σχετικές ιστοσελίδες με θέμα τους σημαντικότερους νεολιθικούς οικισμούς.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν τον χάρτη της Ελλάδας και να εντοπίσουν σε αυτόν τους νεολιθικούς οικισμούς, Σέσκλο, Διμήνη, Δισπηλιό. • Να περιγράψουν και να εντοπίσουν επιμέρους χώρους στο Σέσκλο, το Διμήνη και στο Δισπηλιό. • Να κατασκευάσουν (με συμβατικό ή ψηφιακό τρόπο) εννοιολογικούς αραχνοειδείς χάρτες απλής σύνδεσης με οπτικοποιημένο υλικό για τις δραστηριότητες των κοινωνιών του τροφосуλλέκτη/κυνηγού και του γεωργού/κτηνοτρόφου και να εντοπίσουν τις διαφορές και τις ομοιότητες. • Να αποδώσουν με θεατρικό παιχνίδι τη ζωή των ανθρώπων στην Παλαιολιθική, Μεσολιθική, Νεολιθική Εποχή. • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.
Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ			
<p>Ο κυκλαδικός πολιτισμός και η ζωή των ανθρώπων στις Κυκλάδες.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τις δραστηριότητες και τα επιτεύγματα των ανθρώπων με έμφαση στην ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας, τη δημιουργία οχυρωμένων οικισμών και την εντατική χρήση νέων πρώτων υλών (μέταλλα). • Να διακρίνουν τη σημασία της γεωγραφικής θέσης των Κυκλάδων για τον χαρακτήρα και την ανάπτυξη του 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν τον χάρτη της Ελλάδας και να εντοπίσουν τις Κυκλάδες. • Να ανακαλέσουν προϋπάρχουσα γνώση και να συζητήσουν για τη θάλασσα και τον τρόπο που επηρεάζει τις ασχολίες και τη ζωή των ανθρώπων. • Να φανταστούν και να περιγράψουν τη ζωή των ανθρώπων πολύ παλιά στις Κυκλάδες και να διατυπώσουν υποθέσεις για τον τρόπο που καλύπτονταν οι ανάγκες επιβίωσης. • Να εντοπίσουν τις νέες

<p>Προϊστορία</p>		<p>κυκλαδικού πολιτισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις έννοιες: οχύρωση, εμπόριο, μέταλλο. 	<p>ασχολίες των ανθρώπων και τις νέες πρώτες ύλες σε σύγκριση με τη Νεολιθική Εποχή.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν σχετικό εικονιστικό υλικό, να επισκεφθούν ιστοσελίδες με θέμα τις αρχαιολογικές θέσεις, τα ευρήματα και τα ναυάγια της εποχής. • Να συσχετίσουν τη γεωγραφική θέση των Κυκλάδων με την ανάπτυξη της ναυσιπλοΐας. • Να συζητήσουν για το ανταλλακτικό εμπόριο, τη μεταφορά προϊόντων και πρώτων υλών, τους κινδύνους από τις εχθρικές επιδρομές στη θάλασσα και στη στεριά. • Να συσχετίσουν τη ναυσιπλοΐα και το εμπόριο με την άνθηση του κυκλαδικού πολιτισμού. • Να σχεδιάσουν σε ομάδες και να διηγηθούν το φανταστικό εμπορικό ταξίδι ενός κυκλαδικού πλοίου, εντοπίζοντας τους σταθμούς του στον χάρτη. • Να αναπαραστήσουν με θεατρικό παιχνίδι την ανταλλαγή προϊόντων. • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικές θέσεις.
	<p>Η τέχνη του κυκλαδικού πολιτισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα αντιπροσωπευτικά δείγματα της κυκλαδικής τέχνης. • Να προσδιορίζουν τη σχέση της κυκλαδικής τέχνης με τη μινωική τέχνη. • Να κατανοούν τις έννοιες: τοιχογραφία, ειδώλιο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν σχετικό εικονιστικό υλικό, να επισκεφθούν ιστοσελίδες με θέμα την κυκλαδική τέχνη και να εντοπίσουν/περιγράψουν τα χαρακτηριστικά αντικείμενα. • Να παρατηρήσουν εικόνες κυκλαδικών ειδωλίων, να συζητήσουν για τη μορφή τους και τους χώρους που

<p>Προϊστορία</p>			<p>βρέθηκαν και να ερμηνεύσουν τις απεικονίσεις τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν τοιχογραφίες και κατοικίες από το Ακρωτήρι Θήρας και να συζητήσουν για τη θεματολογία, την τεχνολογία και την αρχιτεκτονική. • Να συσχετίσουν τις τοιχογραφίες με την καθημερινή ζωή του οικισμού και να πληροφορηθούν για τις επαφές των κατοίκων με τη μινωική Κρήτη. • Να κατατάξουν σε κατηγορίες τα έργα τέχνης του κυκλαδικού πολιτισμού, συγκροτώντας ομάδες εργασίας. • Να σχεδιάσουν και να ονοματίσουν τα δικά τους κυκλαδικά ειδώλια. • Να εντοπίσουν στον χάρτη το Ακρωτήρι της Θήρας και την Κρήτη. • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.
	<p>Μινωικός πολιτισμός και μινωική θαλασσοκρατία.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη μυθολογική καταγωγή της ονομασίας του μινωικού πολιτισμού. • Να συσχετίζουν τη γεωγραφική θέση της Κρήτης με την επικράτησή της στο εμπόριο και στη ναυσιπλοΐα στο Αιγαίο και με τις επαφές της με τους αρχαίους πολιτισμούς της Ανατολής και της Μεσογείου. • Να κατανοούν την έννοια θαλασσοκρατία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συνδέσουν την ονομασία του μινωικού πολιτισμού με τη μυθολογία των αρχαίων Ελλήνων. • Να παρατηρήσουν τον χάρτη της ανατολικής Μεσογείου, να εντοπίσουν την Κρήτη, να συζητήσουν για τη γεωγραφική θέση της στο κέντρο της ανατολικής Μεσογείου και τη δυνατότητα των μινωικών πλοίων να ταξιδεύουν στη Μεσόγειο. • Να διατυπώσουν υποθέσεις για τις ασχολίες των κατοίκων της και τη σχέση τους με τη ναυσιπλοΐα. • Να αναζητήσουν τις αιτίες

<p>Προϊστορία</p>			<p>της μινωικής κυριαρχίας και επικράτησης στις εμπορικές ανταλλαγές.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίσουν τη γεωγραφική θέση της Κρήτης με τη μεταφορά και την ανταλλαγή προϊόντων στην ανατολική Μεσόγειο. • Να παρατηρήσουν την έκταση της Κρήτης (Μεγαλόνησος), να κάνουν συγκρίσεις με άλλα νησιά και να εντοπίσουν την υπεροχή της. • Να συζητήσουν για τις επιρροές που δέχτηκε η Κρήτη από τις εμπορικές επαφές και σχέσεις που είχε με τους αρχαίους πολιτισμούς της Ανατολής και της Μεσογείου. • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν σχετικό εικονιστικό υλικό μινωικών και εισηγμένων αντικειμένων, να εντοπίσουν και να ερμηνεύσουν τις ομοιότητες. • Να επισκεφθούν ιστοσελίδες με θέμα τη μινωική θαλασσοκρατία και να εντοπίσουν απεικονίσεις μινωικών πλοίων. • Να σχεδιάσουν (σε ομάδες) και να αναπαραστήσουν εικαστικά τα ταξίδια μινωικών πλοίων με διαφορετικούς προορισμούς. • Να κατασκευάσουν από πηλό ή χαρτόνι τα δικά τους μινωικά πλοία. • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.
	<p>Το μινωικό ανάκτορο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τα βασικά μέρη του ανακτόρου δίνοντας έμφαση στη διακόσμησή του. • Να προσδιορίζουν 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη της Κρήτης τα σημαντικότερα ανακτορικά κέντρα. • Να παρατηρήσουν σχετικό εικονιστικό υλικό, να κάνουν συγκρίσεις, να διατυπώσουν

<p>Προϊστορία</p>		<p>τη λειτουργία του ανακτόρου ως διοικητικού, θρησκευτικού, παραγωγικού, καλλιτεχνικού και εμπορικού κέντρου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την έννοια ανάκτορο. 	<p>υποθέσεις ή ερμηνείες για τη χρήση των ανακτόρων και τους κατοίκους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν τα βασικά μέρη και να συζητήσουν για τα στοιχεία που γνωρίζουν για πρώτη φορά (μέγεθος, πολυπλοκότητα σχεδίου, τοιχογραφίες). • Να προσπαθήσουν να ερμηνεύσουν το μέγεθος, την πολυπλοκότητα του σχεδίου και τη διακόσμηση του μινωικού ανακτόρου. • Να εντοπίσουν και να ταυτίσουν τους χώρους του ανακτόρου με συγκεκριμένες δραστηριότητες και πρόσωπα. • Να συσχετίσουν το ανάκτορο με το κέντρο του οικισμού που βρισκόταν γύρω από αυτό. • Να συνδέσουν μινωικά ευρήματα με συγκεκριμένους χώρους του ανακτόρου. • Να επισκεφθούν σχετικές ιστοσελίδες και να πραγματοποιήσουν εικονική περιήγηση στο ανάκτορο της Κνωσού. • Να σχεδιάσουν (σε ομάδες) σε φύλλα εργασίας μία περιήγηση στο ανάκτορο της Κνωσού με διαφορετικές αφητηρίες και προορισμούς. • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους σχετικούς με τον μινωικό πολιτισμό.
	<p>Η καθημερινή ζωή στις πόλεις των Μινωιτών.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν βασικά και χαρακτηριστικά στοιχεία της καθημερινής ζωής στη μινωική Κρήτη μέσω της τέχνης, των παραγωγικών δραστηριοτήτων και 	<ul style="list-style-type: none"> • Να φανταστούν, να κάνουν υποθέσεις και να περιγράψουν μία μέρα από την καθημερινή ζωή των ανθρώπων της μινωικής Κρήτης. • Να παρατηρήσουν εικονιστικό υλικό ή να

<p>Προϊστορία</p>		<p>των τελετουργιών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τον ειρηνικό και αισιόδοξο χαρακτήρα της ζωής των Μινωιτών από την απουσία οχύρωσης και τις παραστάσεις που εικονίζονται στα έργα της μινωικής τέχνης. • Να κατανοούν τις έννοιες: τελετουργία, εορτή, αισιοδοξία, ειρήνη. 	<p>επισκεφθούν ιστοσελίδες με θέμα την καθημερινή ζωή στη μινωική Κρήτη.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν και να περιγράψουν μινωικά ευρήματα, τοιχογραφίες κτλ. και να ανακαλύψουν τη λειτουργία/χρήση τους ή τη θρησκευτική τελετουργία που εικονίζουν. • Να συζητήσουν για τις εντυπώσεις τους όταν παρατηρούν τις τοιχογραφίες και τα ευρήματα του μινωικού πολιτισμού. • Να ερμηνεύσουν την απουσία μινωικών όπλων και οχύρωσης των ανακτόρων και να τη συνδέσουν με τον χαρακτήρα του μινωικού πολιτισμού. • Να συζητήσουν για τον ρόλο της ειρήνης στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων. • Να συσχετίσουν την ειρήνη με την ανάπτυξη του μινωικού πολιτισμού και τις ποικίλες όψεις της καθημερινής ζωής των Μινωιτών. • Να συζητήσουν σχετικά με τις νέες έννοιες του μαθήματος. • Να χρωματίσουν μινωικά ενδύματα και τοιχογραφίες.
	<p>Τελετουργίες και γραφή στη μινωική Κρήτη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τη σχέση της μινωικής θρησκείας με την τέλεση τελετουργιών, εορτών και αθλημάτων. • Να αντιλαμβάνονται γιατί το περιεχόμενο της μινωικής γραφής παραμένει άγνωστο. • Να γνωρίζουν για 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν υλικό απεικονίσεων λατρευτικών χώρων, μινωικών τελετουργιών/αγωνισμάτων και απεικονίσεων/ειδωλίων κ.λπ. που σχετίζονται με τη θρησκεία από παραστάσεις σε μινωικά τεχνουργήματα. • Να εντοπίσουν τοπία, χαρακτηριστικές μορφές και σύμβολα με θρησκευτική σημασία.

<p>Προϊστορία</p>		<p>τον Δίσκο της Φαιστού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις έννοιες: θεότητα, γραφή. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίσουν τις απεικονίσεις θεοτήτων με τον χαρακτήρα της μινωικής θρησκείας. • Να αναζητήσουν παρόμοιες δραστηριότητες στη σημερινή εποχή και να τις συνδέσουν με τα βιώματά τους (π.χ. εορτασμός του αγίου Χαράλαμπου στην Αγία Παρασκευή Λέσβου, αθλοπαιδιές ενταγμένες στο τελετουργικό του εορτασμού αγίων, θρησκευτικές λιτανείες και θυσίες ζώων κ.λπ.). • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν τον Δίσκο της Φαιστού και να διατυπώσουν υποθέσεις για το περιεχόμενό του. • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν πινακίδες Γραμμικής Α' και να διατυπώσουν υποθέσεις για το περιεχόμενό τους. • Να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές των δύο συστημάτων γραφής και να τα συγκρίνουν με το αλφαβητικό σύστημα γραφής. • Να κατασκευάσουν ιερά σύμβολα, ειδώλια θεοτήτων και πινακίδες γραφής από πηλό.
	<p>Η τέχνη της μινωικής Κρήτης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν για την εντυπωσιακή ανάπτυξη των τεχνών του μινωικού πολιτισμού. • Να διακρίνουν χαρακτηριστικά έργα μινωικής τέχνης. • Να κατανοούν την έννοια της προόδου του πολιτισμού. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναφερθούν σε αυτά που θυμούνται ή γνωρίζουν για τον μινωικό πολιτισμό και να συζητήσουν για τα σημαντικότερα επιτεύγματά του. • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν αντιπροσωπευτικά δείγματα μινωικής τέχνης, να τα συσχετίσουν με όψεις της μινωικής ζωής, την εναρμόνιση με τη φύση, και να αναφερθούν στην

<p>Προϊστορία</p>			<p>εντύπωση και στα συναισθήματα που τους προκαλούν.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διερευνήσουν και να αναζητήσουν τις αιτίες που οδήγησαν στην ανάπτυξη της μινωικής τέχνης. • Να συζητήσουν για την πρόοδο (μινωική θαλασσοκρατία, γραφή, ειρήνη) του μινωικού πολιτισμού και την ανάπτυξη της τέχνης σε όλα τα επίπεδα. • Να αναζητήσουν στο διαδίκτυο εικονιστικό υλικό για τα μινωικά έργα τέχνης.
	<p>Ο μυκηναϊκός πολιτισμός και τα σημαντικότερα μυκηναϊκά κέντρα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τους φορείς του μυκηναϊκού πολιτισμού και τα σημαντικότερα μυκηναϊκά κέντρα. • Να διακρίνουν ότι τα ονόματα που αποδίδουμε σε Μυκηναίους βασιλείς (άνακτες), βασίλισσες και ανάκτορα δεν αντιστοιχούν σε υπαρκτά πρόσωπα, αλλά σε ήρωες του Ομήρου. • Να κατανοούν ότι ο μυκηναϊκός πολιτισμός είχε στενές επαφές με τον μινωικό πολιτισμό και επηρεάστηκε από αυτόν. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τα σημαντικότερα μυκηναϊκά κέντρα και να συζητήσουν για τη γεωγραφική τους θέση. • Να συζητήσουν για τους φορείς του μυκηναϊκού πολιτισμού και να τους συνδέσουν με τα πρώτα ελληνικά φύλα. • Να διαβάσουν μικρά αποσπάσματα από τα ομηρικά έπη και να συσχετίσουν το όνομα του μυκηναϊκού πολιτισμού με αυτά. • Να παρατηρήσουν εικονιστικό υλικό αποκατάστασης των σημαντικότερων μυκηναϊκών κέντρων και να διατυπώσουν υποθέσεις για τη ζωή των ανθρώπων σε αυτά και τις σχέσεις που πιθανώς είχαν με τη μινωική Κρήτη. • Να συζητήσουν για τις επιρροές που δέχτηκε η ζωή των Μυκηναίων από τον μινωικό πολιτισμό. • Να συμπληρώσουν στον χάρτη τα σημαντικότερα μυκηναϊκά και μινωικά ανακτορικά κέντρα.

Προϊστορία			<ul style="list-style-type: none"> • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους σχετικούς με τον μυκηναϊκό πολιτισμό.
	<p>Η εξάπλωση του μυκηναϊκού πολιτισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν την εξάπλωση του μυκηναϊκού πολιτισμού και τη μυκηναϊκή θαλασσοκρατία. • Να συσχετίζουν την ίδρυση μυκηναϊκών εγκαταστάσεων στη Μεσόγειο με την εμπορική δραστηριότητα των Μυκηναίων. • Να κατανοούν τις έννοιες: εξάπλωση, κατάκτηση, κυριαρχία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν στον χάρτη την εξάπλωση του μυκηναϊκού πολιτισμού και να συζητήσουν γι' αυτήν. • Να περιγράψουν με δικά τους λόγια πώς φαντάζονται τη μυκηναϊκή θαλασσοκρατία και να διατυπώσουν υποθέσεις για την τύχη της. • Να συζητήσουν για τη μυκηναϊκή κατάκτηση της Κρήτης και τις συνέπειές της. • Να συσχετίσουν τη μυκηναϊκή κυριαρχία, τον έλεγχο των θαλασσών και του εμπορίου με την κατάκτηση της Κρήτης. • Να συζητήσουν για την εμπορική δραστηριότητα των Μυκηναίων, τα μακρινά τους ταξίδια για την προμήθεια και μεταφορά χαλκού και άλλων προϊόντων και την ανάγκη ίδρυσης μυκηναϊκών εγκαταστάσεων στις περιοχές αυτές. • Να παρακολουθήσουν στον χάρτη ένα φανταστικό ταξίδι μυκηναϊκού πλοίου που μεταφέρει χαλκό από την Κύπρο στις Μυκήνες και να εντοπίσουν τους ενδιάμεσους σταθμούς. • Να αναζητήσουν στο διαδίκτυο πληροφορίες και υλικό για μυκηναϊκά ναυάγια. • Να συμπληρώσουν κείμενο με τις βασικές έννοιες της ενότητας.
	<p>Το μυκηναϊκό ανάκτορο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν τη μορφή και τη θέση του μυκηναϊκού ανακτόρου εντός της περιτειχισμένης μυκηναϊκής ακρόπολης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν εικονιστικό υλικό του ανακτόρου και της ακρόπολης των Μυκηνών, να εντοπίσουν τα βασικά μέρη και να συζητήσουν για τα νέα στοιχεία που συναντούν

<p>Προϊστορία</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν ότι το μυκηναϊκό ανάκτορο ήταν διοικητικό, θρησκευτικό, παραγωγικό και εμπορικό κέντρο της πόλης. • Να διακρίνουν μεταξύ τους τις έννοιες: ακρόπολη, πόλη. 	<p>(τείχη, μέγαρο, εστία).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διατυπώσουν ερμηνείες για τα τείχη και την περίοπτη θέση της ακρόπολης των Μυκηνών. • Να συσχετίσουν τα τείχη με τους κινδύνους από εχθρικές επιδρομές που αντιμετώπιζαν οι Μυκηναίοι και να εντοπίσουν τη διαφορά μεταξύ μινωικής Κρήτης και μυκηναϊκής Ελλάδας. • Να συγκρίνουν το μυκηναϊκό ανάκτορο με το μινωικό και να διαπιστώσουν διαφορές και ομοιότητες. • Να κάνουν εικονική περιήγηση, μέσω του διαδικτύου ή της προβολής σχετικής παρουσίασης, στην ακρόπολη των Μυκηνών και να εντοπίσουν το ανάκτορο και τους σημαντικότερους χώρους διαμονής, εργαστηρίων και αποθήκευσης. • Να συζητήσουν για τη μορφή και τη λειτουργία του ανακτόρου και τον συγκεντρωτικό χαρακτήρα της μυκηναϊκής βασιλείας. • Να διατυπώνουν ερμηνείες για τις έννοιες ακρόπολη/πόλη και να εντοπίσουν τις διαφορές τους. • Να ονοματίσουν τους βασικούς χώρους του μυκηναϊκού ανακτόρου. • Να σχεδιάσουν διαδρομή από την Πύλη των Λεόντων στο ανάκτορο των Μυκηνών. • Να περιγράψουν μια εχθρική επίθεση σε μυκηναϊκή ακρόπολη. • Να σχεδιάσουν τις δικές τους τοιχογραφίες σε ένα
-------------------	--	--	---

Προϊστορία			<p>μυκηναϊκό ανάκτορο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να επισκεφθούν μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους.
	Οι μυκηναϊκοί τάφοι.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν σημαντικούς μυκηναϊκούς τάφους και κτερίσματα τάφων. • Να συσχετίζουν τη μνημειακή μορφή των θολωτών τάφων και τα πλούσια κτερίσματά τους με τον συγκεντρωτικό χαρακτήρα της μυκηναϊκής βασιλείας. • Να κατανοούν τις έννοιες: ηγεμόνας, αξιωματούχος, κτέρισμα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν εικονιστικό υλικό μυκηναϊκών τάφων και να διατυπώσουν υποθέσεις για τη χρήση τους. • Να συσχετίσουν τη μνημειακή μορφή των θολωτών τάφων με τους ηγεμόνες και τους αξιωματούχους του μυκηναϊκού πολιτισμού. • Να παρατηρήσουν και να περιγράψουν εικονιστικό υλικό των ταφικών ευρημάτων και να συσχετίσουν τον πλούτο τους με τους νεκρούς που ήταν ενταφιασμένοι σε αυτούς. • Να ερμηνεύσουν την τοποθέτηση πολύτιμων κτερισμάτων στους τάφους. • Να περιγράψουν φανταστικούς ηγεμόνες και αξιωματούχους του μυκηναϊκού κόσμου με βάση τα κτερίσματα των τάφων τους. • Να κατασκευάσουν μυκηναϊκές νεκρικές μάσκες. • Να κάνουν εικονική περιήγηση σε θολωτούς τάφους.
	Η καθημερινή ζωή σε ένα μυκηναϊκό ανάκτορο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν χαρακτηριστικές και αντιπροσωπευτικές όψεις της καθημερινής ζωής σε ένα μυκηναϊκό ανάκτορο μέσα από τα αρχαιολογικά ευρήματα. • Να διακρίνουν τον χαρακτήρα του μυκηναϊκού πολιτισμού μέσα από τη μυκηναϊκή τέχνη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να φανταστούν και να περιγράψουν την καθημερινή ζωή και τις ασχολίες των ανθρώπων σε ένα μυκηναϊκό ανάκτορο. • Να παρατηρήσουν εικονιστικό υλικό ευρημάτων που σχετίζονται με όψεις της καθημερινής ζωής και να διατυπώσουν ερμηνείες για τη λειτουργία και τη χρήση τους. • Να εντοπίσουν μυκηναϊκά ευρήματα που φανερώνουν

<p>Προϊστορία</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν ότι η Γραμμική Β' συνδέεται με μία πρώιμη μορφή της ελληνικής γλώσσας. 	<p>τον πολεμικό χαρακτήρα του μυκηναϊκού πολιτισμού.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τη μυκηναϊκή γραφή και να τη συσχετίσουν με πρώιμη μορφή της ελληνικής γλώσσας. • Να συνδέσουν τη μυκηναϊκή θρησκεία με την αρχαία ελληνική θρησκεία μέσω της αποκρυπτογράφησης της Γραμμικής Β'. • Να κατασκευάσουν με ψηλό πινακίδες Γραμμικής Β', μυκηναϊκά ειδώλια ή όπλα. • Να κατασκευάσουν ένα μυκηναϊκό κράνος πολεμιστή.
	<p>Η τέχνη του μυκηναϊκού πολιτισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν την ανάπτυξη της μυκηναϊκής τέχνης από αντιπροσωπευτικά αρχαιολογικά ευρήματα (τείχη, ερείπια ανακτόρων, τοιχογραφίες, όπλα, έργα μικροτεχνίας και μεταλλοτεχνίας). • Να προσδιορίζουν τις ομοιότητες της μυκηναϊκής τέχνης με τη μινωική. • Να κατανοούν τις έννοιες: μεταλλοτεχνία, οπλοποιία, μικροτεχνία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για όσα έχουν γνωρίσει για τον μυκηναϊκό πολιτισμό και να εντοπίσουν τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του. • Να συσχετίσουν την πληθώρα των ευρημάτων μυκηναϊκής τέχνης με την άνθηση και την πρόοδο του μυκηναϊκού πολιτισμού. • Να συνδέσουν τα μοναδικά προϊόντα οπλοποιίας, μεταλλοτεχνίας, μικροτεχνίας κ.λπ. με τα χαρακτηριστικά του μυκηναϊκού πολιτισμού. • Να παρατηρήσουν εικονιστικό υλικό μινωικών και μυκηναϊκών ευρημάτων και να διατυπώσουν κρίσεις για τις ομοιότητες και τις διαφορές τους. • Να κατατάξουν σε πίνακα ευρήματα μυκηναϊκής και μινωικής τέχνης με κριτήριο την προέλευσή τους.

ΙΣΤΟΡΙΑ – Δ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες μπορούν:
Αρχαία Ιστορία	ΟΜΗΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ Η κατάρρευση του μυκηναϊκού πολιτισμού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την κατάρρευση του μυκηναϊκού πολιτισμού ως μετάβαση σε μια εποχή που χαρακτηρίζεται από φτωχά υλικά κατάλοιπα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τους λόγους για τους οποίους τα χρόνια που ακολούθησαν μετά το τέλος του μυκηναϊκού πολιτισμού ονομάστηκαν «Σκοτεινοί χρόνοι».
	Μετακινήσεις πληθυσμών στην Ελλάδα και στις ακτές της Μικράς Ασίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις πιθανές αιτίες της μετακίνησης των πληθυσμών και τις συνέπειές της στη διασταύρωση των πολιτισμών και την καλλιέργεια νέων μορφωμάτων ζωής και πολιτισμού. • Να γνωρίζουν βασικές ιστορικές έννοιες, όπως: μετανάστευση, ελληνικά φύλα, Ίωνες, Αιολείς, Δωριείς. • Να αναγνωρίζουν την ύπαρξη πληροφοριών αποκλειστικά από μεταγενέστερες πηγές, γεγονός που καθιστά αμφίβολη την αξιοπιστία των πληροφοριών. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να οργανώσουν σε σχεδιαγράμματα τις πιθανές αιτίες και τις συνέπειες της μετακίνησης των πληθυσμών. • Να χωριστούν σε ομάδες και να φτιάξουν ένα γλωσσάριο με ιστορικές έννοιες της γεωμετρικής περιόδου. • Να προσπαθήσουν σε παιχνίδι προσομοίωσης να κατανοήσουν την κατάσταση ενός άποικου και να υποθέσουν τι σκεφτόταν, πώς αισθανόταν, τι θα έλεγε, τι θα έκανε.
	Η επανεμφάνιση της γραφής: Η ομηρική ποίηση, η θρησκεία και η τέχνη των Ελλήνων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της επανεμφάνισης της γραφής και ιδιαίτερα της σύνθεσης των ομηρικών επών. • Να γνωρίζουν ότι τα έπη μπορούν να λειτουργήσουν ως πηγή πληροφόρησης για την κοινωνία, τη 	

Αρχαία Ιστορία		<p>θρησκεία και τους θεσμούς των γεωμετρικών χρόνων, οι οποίοι θα αποτελέσουν τη βάση για τη συγκρότηση της πόλης-κράτους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά της τέχνης αυτής της περιόδου. 	
ΑΡΧΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΑ			
	<p>Η πόλη-κράτος.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την έννοια της πόλης-κράτους ως πολιτικού/κρατικού μορφώματος. • Να αναγνωρίζουν τη σημασία της πόλης-κράτους για τον κόσμο της ελληνικής αρχαιότητας και για την παγκόσμια ιστορία των θεσμών και των πολιτευμάτων. • Να κατανοούν ότι ο ελληνικός κόσμος ήταν κατακερματισμένος σε μικρές κρατικές οντότητες, οι οποίες είχαν συχνά αντικρουόμενα συμφέροντα, αλλά διέθεταν πολιτιστική ενότητα (γλώσσα, λατρεία, πεποίθηση κοινής καταγωγής). 	<ul style="list-style-type: none"> • Να υποθέσουν σε ένα παιχνίδι προσομοίωσης ότι ζουν σε μία πόλη-κράτος και να αποδώσουν σκηνές του βίου τους.
	<p>Ο ελληνικός αποικισμός.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τον ελληνικό αποικισμό (οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά αίτια, διαδικασία, συνέπειες, σημασία). • Να έχουν εικόνα του γεωγραφικού χώρου στον οποίο επεκτάθηκαν οι 	<ul style="list-style-type: none"> • Να τοποθετήσουν στον χάρτη της Μεσογείου τις νέες αποικίες, ώστε να αντιληφθούν το εύρος της επέκτασης των Ελλήνων. • Να οργανώσουν ένα παιχνίδι ρόλων (άποικοι, γηγενείς, μαντείο, προετοιμασία, αναχώρηση, ταξίδι, άφιξη στον νέο τόπο, συναισθήματα προσώπων).

Αρχαία Ιστορία		<p>Έλληνες.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αποτιμούν το είδος των σχέσεων που διατηρούσε η αποικία με τη μητρόπολη και τους δεσμούς που τους ένωναν. • Να γνωρίζουν τους πανελλήνιους αγώνες και τη λειτουργία τους. • Να έχουν μία υποτυπώδη εικόνα για τις σχέσεις των αποίκων με τους γηγενείς πληθυσμούς. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν το αθλητικό ιδεώδες στην αρχαιότητα με τη σημερινή εποχή. Να γίνει αναφορά στους Ολυμπιακούς Αγώνες.
	Τα πολιτεύματα στην αρχαϊκή Ελλάδα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την εξέλιξη των πολιτευμάτων (βασιλεία, αριστοκρατία, τιμοκρατία, ολιγαρχία, τυραννίδα, ισονομία, δημοκρατία), τα χαρακτηριστικά και τις διαφορές τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να καταρτίσουν πίνακα με τα πολιτεύματα και τα βασικά χαρακτηριστικά τους.
	Σπάρτη: Κοινωνική και πολιτική οργάνωση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να προσδιορίζουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Σπάρτης, όπως παγιώθηκε τον 6ο αι. π.Χ. και όπως μαρτυρείται από τις πηγές των επόμενων αιώνων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να φτιάξουν ένα σχεδιάγραμμα με την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Σπάρτης.
	Σπάρτη: Η ζωή στην πόλη.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τον τρόπο ζωής στο πλαίσιο της σπαρτιατικής πόλης-κράτους με έμφαση στην ολιγαρχική οργάνωση, στον ρόλο των περιοίκων και των ειλωτών και στη θέση της γυναίκας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να οργανώσουν ένα παιχνίδι προσομοίωσης με θέμα «Η ζωή ενός ομοίου και μιας Σπαρτιάτισσας».
	Αθήνα: Η εξέλιξη του πολιτεύματος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν για τον βασιλιά Κόδρο, αλλά και τη μετάβαση της Αθήνας από τη βασιλεία στην αριστοκρατία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να πάρουν μέρος σε ένα παιχνίδι καλλιέργειας της ενσυναίσθησης με θέμα: «Τι λύση θα δίνατε σε έναν κάτοικο της Αθήνας που βίωνε μια δύσκολη

Αρχαία Ιστορία			κατάσταση εξαιτίας της έλλειψης γραπτών νόμων;».
	Αθήνα: Η νομοθεσία του Σόλωνα και οι μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν τη νομοθεσία του Σόλωνα ως μέσο για την επίλυση των κοινωνικών εντάσεων που είχαν προκληθεί από τους ευγενείς. • Να κατανοούν τη σημασία των μεταρρυθμίσεων του Κλεισθένη. • Να κατανοούν την εδραίωση του δημοκρατικού πολιτεύματος στην Αθήνα, ως αποτέλεσμα μιας μακρόχρονης πορείας κοινωνικών και οικονομικών συγκρούσεων και εξελίξεων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να χωριστούν σε δύο ομάδες και με τη βοήθεια σχεδιαγράμματος η μία ομάδα να εντοπίσει τα βασικά σημεία της νομοθεσίας του Σόλωνα και η άλλη τα βασικά σημεία της νομοθεσίας του Κλεισθένη, αλλά και τις αλλαγές που επέφεραν στην κοινωνική και πολιτική ζωή του τόπου.
	Η τέχνη της αρχαϊκής περιόδου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την τέχνη των αρχαϊκών χρόνων. • Να γνωρίζουν τα έργα τέχνης της εποχής, τα οποία αποτελούν αντικείμενο παγκόσμιου θαυμασμού ακόμα και σήμερα. • Να αναγνωρίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά του δωρικού και του ιωνικού ρυθμού. • Να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του κούρου και της κόρης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισκεφθούν ιστορικό χώρο ή να χρησιμοποιήσουν το διαδίκτυο προκειμένου να έλθουν σε επαφή με ιστορικά μνημεία δωρικού και ιωνικού ρυθμού.
Τα γράμματα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα είδη της ποίησης που αναπτύχθηκαν (διδασκτική και λυρική) και τη γένεση της φιλοσοφίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάσουν αποσπάσματα ποιημάτων εκείνης της εποχής, να χωριστούν σε ομάδες και να συνθέσουν ποιήματα (ξεκινά ο πρώτος με έναν στίχο, συνεχίζει ο δεύτερος κ.λπ. και 	

Αρχαία Ιστορία			στο τέλος κάθε ομάδα απαγγέλλει το δικό της ποίημα).
	ΚΛΑΣΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ		
	Το περσικό κράτος και οι Έλληνες της Μ. Ασίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την Ιωνική Επανάσταση ως αποτέλεσμα της κρίσης των σχέσεων σε πολιτικό-οικονομικό επίπεδο μεταξύ της περσικής μοναρχίας και των ελληνικών πόλεων της Μ. Ασίας. • Να γνωρίζουν για τον χαρακτήρα των Περσικών Πολέμων στο πλαίσιο της επεκτατικής πολιτικής της περσικής μοναρχίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να οργανώσουν ένα παιχνίδι προσομοίωσης με θέμα: «Ζώντας στην Ιωνία πριν την Επανάσταση».
	Ο περσικός κίνδυνος – Η Μάχη του Μαραθώνα.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν για τους Περσικούς Πολέμους και τη Μάχη του Μαραθώνα, ως ελπιδοφόρου προλόγου, καθώς και για τον ρόλο της στρατηγικής του Μιλτιάδη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αποδώσουν σε σχέδιο την παράταξη των ελληνικών και των περσικών δυνάμεων στη Μάχη του Μαραθώνα.
	Η Μάχη των Θερμοπυλών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν το νόημα της Μάχης των Θερμοπυλών, η οποία, παρά την αρνητική έκβασή της, αποτέλεσε τον πρώτο αγώνα αναχαίτισης των περσικών δυνάμεων του Ξέρξη. • Να γνωρίζουν στοιχεία της προσωπικότητας του Λεωνίδα και να αναγνωρίζουν τον ρόλο που διαδραμάτισε. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να οργανώσουν ένα παιχνίδι δημιουργικής γραφής με θέμα: «Στέλνω μήνυμα σε έναν στρατιώτη που πολεμά στις Θερμοπύλες».
Η Ναυμαχία της Σαλαμίνας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν για τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας και την αντιπαράθεση των Ελλήνων συμμάχων σχετικά με τη γραμμή άμυνας ως πρώτη 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίσουν το σχέδιο του Θεμιστοκλή με αυτό του Μιλτιάδη. • Να αναπαραστήσουν ζωγραφικά τη Ναυμαχία της Σαλαμίνας. 	

Αρχαία Ιστορία		<p>μορφή των μεταξύ τους ανταγωνισμών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν στοιχεία της προσωπικότητας του Θεμιστοκλή και να αναγνωρίζουν τον ρόλο που διαδραμάτισε στη δημιουργία της ναυτικής δύναμης των Αθηναίων και στη Ναυμαχία της Σαλαμίνας. 	
	<p>Η Μάχη των Πλαταιών, η Ναυμαχία της Μυκάλης και το τέλος των Περσικών Πολέμων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν για τις τελευταίες συγκρούσεις των Περσικών Πολέμων: τη Μάχη των Πλαταιών και τη Ναυμαχία της Μυκάλης. • Να αξιολογούν τα γεγονότα των Περσικών Πολέμων ως τους λόγους για τη διαμόρφωση ταυτότητας του ελληνικού κόσμου ενόψει του «ασιατικού κινδύνου». • Να γνωρίζουν τη διάσταση που έλαβαν οι Περσικοί Πόλεμοι στις παραδόσεις του αρχαίου ελληνικού κόσμου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να χωριστούν σε ομάδες και να αναπτύξουν διάλογο, εκθέτοντας στην τάξη τι τους έκανε εντύπωση σε κάθε μάχη. • Να χωριστούν σε ομάδες και να αποδώσουν την ιστορική γραμμή των Περσικών Πολέμων με τη χρήση εικόνων.
ΧΡΥΣΟΣ ΑΙΩΝΑΣ			
	<p>Η Αθήνα γίνεται η πιο ισχυρή δύναμη.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την εκδήλωση του ανταγωνισμού των ελληνικών πόλεων-κρατών για την επιβολή της ηγεμονίας τους στην Ελλάδα μετά τα Μηδικά και τη σύσταση της Αθηναϊκής/Δηλιακής Συμμαχίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να οργανώσουν ένα παιχνίδι προσομοίωσης με θέμα: «Αθηναίοι και Σπαρτιάτες προβάλλουν επιχειρήματα για τη σημασία της προσφοράς τους στον αγώνα εναντίον των Περσών».
	<p>Το πολίτευμα και η κοινωνία της Αθήνας</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις μεταρρυθμίσεις του 	<ul style="list-style-type: none"> • Να φτιάξουν ένα σχεδιάγραμμα με την

Αρχαία Ιστορία	στα χρόνια του Περικλή.	Περικλή, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα τον εκδημοκρατισμό του πολιτεύματος. ● Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της αθηναϊκής δημοκρατίας.	κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Αθήνας στα χρόνια του Περικλή.
	Η κοινωνία και η ζωή στην αρχαία ελληνική πόλη.	● Να γνωρίζουν στοιχεία καθημερινού βίου και πολιτισμού των αρχαίων Αθηναίων: αγωγή των νέων, καθημερινές ασχολίες των κοινωνικών ομάδων, θέση της γυναίκας, ανάπτυξη πολιτικού βίου.	● Να προχωρήσουν σε σύγκριση και να επισημάνουν διαφορές μεταξύ των ομάδων πληθυσμού και του τρόπου ζωής στις δύο πόλεις-κράτη (Σπάρτη-Αθήνα).
	Ο «Χρυσός Αιώνας» της τέχνης.	● Να αναγνωρίζουν τα έργα τέχνης του Χρυσού Αιώνα ως αποτέλεσμα γνώσης κανόνων συμμετρίας και αισθητικής αγωγής.	● Να κάνουν σχέδιο εργασίας με θέμα την τέχνη του Χρυσού Αιώνα και να επισκεφθούν κάποιο μουσείο (συμμετοχική έρευνα δράσης).
	Η Αθήνα γίνεται σχολείο της Ελλάδας.	● Να γνωρίζουν σημαντικούς ανθρώπους των γραμμάτων για τους οποίους γίνεται λόγος ακόμα και σήμερα.	● Να χωριστούν σε ομάδες και να κάνουν έρευνα μέσα από ιστορικές πηγές για σημαντικά πρόσωπα: Σωκράτης, Ηρόδοτος, Θουκυδίδης. Η κάθε ομάδα να παρουσιάσει το έργο της με ένα άρθρο, μια ζωγραφιά, ένα κολάζ, μια παντομίμα.
	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ – ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ – ΘΗΒΑΪΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ		
Αίτια και αφορμές του πολέμου.	● Να γνωρίζουν τον Πελοποννησιακό Πόλεμο ως αγώνα μεταξύ των πόλεων-κρατών με καταστροφικές για τον ελληνικό κόσμο συνέπειες. ● Να διακρίνουν τη βασική αιτία του Πελοποννησιακού Πολέμου.	● Να συζητήσουν για τις καταστροφικές συνέπειες που έχει ένας πόλεμος με αφορμή τον Πελοποννησιακό Πόλεμο.	
Οι κυριότερες φάσεις	● Να γνωρίζουν για	● Να διερευνήσουν μέσω	

Αρχαία Ιστορία	του πολέμου και το τέλος του.	τον λοιμό της Αθήνας, για τον ρόλο του Περικλή, του Αλκιβιάδη και του Νικία, καθώς και για την έκβαση του πολέμου και τις καταστροφικές συνέπειές του.	πρόσθετου εκπαιδευτικού υλικού την «ιστορία της Μύρτιδας», ενός κοριτσιού που πέθανε από τον λοιμό της Αθήνας. ● Να αποδώσουν σε σύντομη περιγραφή τα χαρακτηριστικά των προσώπων που πρωταγωνίστησαν στον Πελοποννησιακό Πόλεμο.
	Η ηγεμονία της Σπάρτης.	● Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα γεγονότα ανάδειξης της Σπάρτης σε ηγεμονική δύναμη.	● Να χωριστούν σε ομάδες, να ερευνήσουν για τη δραστηριότητα όσων συντέλεσαν στην Ανταλκίδειο ειρήνη και να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους στην τάξη.
	Η ηγεμονία της Θήβας.	● Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα γεγονότα ανάδειξης της Θήβας σε ηγεμονική δύναμη. ● Να προσδιορίζουν τα χαρακτηριστικά του Βοιωτικού Κοινού και να το συγκρίνουν με την Αθηναϊκή και την Πελοποννησιακή Συμμαχία.	● Να συγκρίνουν την ηγεμονία της Θήβας με αυτήν της Σπάρτης και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές.
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ			
	Η Μακεδονία, μια νέα ελληνική δύναμη.	● Να αποτιμούν την προσωπικότητα του Φιλίππου Β' ως προτύπου του χαρισματικού ηγέτη.	● Να χωριστούν σε ομάδες και να κάνουν έρευνα για τον αρχαιολογικό χώρο της Βεργίνας. Να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους σε ένα κολάζ με κείμενα και εικόνες.
	Μέγας Αλέξανδρος: Η προσωπικότητα και το έργο του.	● Να αξιολογούν την προσωπικότητα του Μ. Αλεξάνδρου. ● Να κατανοούν τη συμβολή του Μ. Αλεξάνδρου στην ιστορία, την τέχνη, τη γλώσσα, τον πολιτισμό, την οικονομία, σε Ευρώπη, Αφρική και Ασία.	● Να διαβάσουν κείμενα ιστορικά και λογοτεχνικά που αναφέρονται στην προσωπικότητα και τη ζωή του Μ. Αλεξάνδρου.
	Η εκστρατεία του Μ. Αλεξάνδρου.	● Να γνωρίζουν τους κυριότερους σταθμούς της εκστρατείας του Μ.	● Να συζητήσουν για τη σημασία της επέκτασης του ελληνισμού στην Ανατολή.

Αρχαία Ιστορία		Αλεξάνδρου. <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν την ιστορική σημασία της επέκτασης του ελληνισμού στην Ανατολή και αντίστροφα. 	
	ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΑ		
	Η αυτοκρατορία του Μ. Αλεξάνδρου διασπάται.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη διαίρεση της αυτοκρατορίας του Μ. Αλεξάνδρου σε ελληνιστικά βασίλεια (Αντιγονίδες, Πτολεμαίοι, Σελευκίδες). 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τα κράτη των διαδόχων.
	Η καθημερινή ζωή στα ελληνιστικά χρόνια.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τον τρόπο ζωής των ανθρώπων στα ελληνιστικά βασίλεια. • Να κατανοούν τους λόγους της μετακίνησης μεγάλου αριθμού Ελλήνων στην Ανατολή, την ίδρυση εκεί ελληνικών πόλεων και τις σχέσεις τους με το γηγενές πληθυσμιακό στοιχείο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν τον τρόπο ζωής (ψυχαγωγία, θρησκεία, αγωγή νέων, θέση της γυναίκας) στις πόλεις της Ανατολής με αυτόν στις πόλεις του ελλαδικού χώρου.
	Οι τέχνες και τα γράμματα στα ελληνιστικά χρόνια.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις τέχνες, τα γράμματα και τις επιστήμες των ελληνιστικών χρόνων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να χωριστούν σε ομάδες και να ερευνήσουν για τον Φάρο της Αλεξάνδρειας, τον Κολοσό της Ρόδου και τον Βωμό του Δία Σωτήρα στην Πέργαμο. Να παρουσιάσουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους στην τάξη.
	Το ρωμαϊκό κράτος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Ρώμης κατά την περίοδο της βασιλείας και στη συνέχεια της ελεύθερης πολιτείας (res publica). • Να γνωρίζουν τα κυριότερα γεγονότα που συνδέονται με την ίδρυση και την ανάπτυξη του ρωμαϊκού κράτους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να χωριστούν σε ομάδες και να συγκρίνουν την κοινωνική και πολιτική οργάνωση της Ρώμης με αυτήν της Σπάρτης και της Αθήνας.

Αρχαία Ιστορία	Η Καρχηδόνα συγκρούεται με τη Ρώμη.	<ul style="list-style-type: none"> • Να είναι ενήμεροι/-ες για την κατάκτηση της Καρχηδόνας από τη Ρώμη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη την πορεία του Αννίβα.
	Η υποταγή του ελληνικού κόσμου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη δημιουργία και την οργάνωση των Συμπολιτειών (Αιτωλική – Αχαϊκή) ως την ύστατη προσπάθεια ένωσης των Ελλήνων σε πολιτική κοινότητα. • Να γνωρίζουν για την κατάκτηση των Ελλήνων από τους Ρωμαίους και κυρίως τις μεθόδους που οι τελευταίοι χρησιμοποίησαν. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσαν οι Έλληνες να αντιμετωπίσουν τους Ρωμαίους.

ΙΣΤΟΡΙΑ – Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες μπορούν:
Ελληνο-ρωμαϊκή Ιστορία	ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΡΩΜΑΪΚΑ ΧΡΟΝΙΑ		
	Η Ελλάδα γίνεται τμήμα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναγνωρίζουν την αλλαγή που επέφερε στον πολιτικό χάρτη της ανατολικής Μεσογείου η επέκταση της ρωμαϊκής ισχύος. • Να κατανοούν τους παράγοντες που συνέβαλαν στην υποταγή των Ελλήνων στους Ρωμαίους. • Να γνωρίζουν τον τρόπο λειτουργίας των ελληνικών πόλεων και τις συνθήκες ζωής σε αυτές υπό ρωμαϊκή διοίκηση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν στον χάρτη την έκταση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και να εντοπίσουν τη θέση της Ελλάδας ως ρωμαϊκής επαρχίας. • Να συζητήσουν για την πολυδιάσπαση του ελληνικού κόσμου ως καθοριστικού παράγοντα υποταγής της Ελλάδας στη Ρώμη και να δημιουργήσουν σχετικό χρονολόγιο. • Να σχολιάσουν τις μεθόδους διακυβέρνησης της Ελλάδας από τους Ρωμαίους και να κρίνουν την αποτελεσματικότητά τους. • Να συγκρίνουν τη ζωή ενός αρχαίου Έλληνα ως πολίτη μιας ανεξάρτητης πόλης-κράτους (την οποία γνωρίζουν από την προηγούμενη τάξη) και ως κατοίκου μιας επαρχίας της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, και να συγκεντρώσουν σε δύο στήλες τα ευρήματά τους.
	Ο ελληνορωμαϊκός πολιτισμός.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη σημασία του όρου «ελληνορωμαϊκός πολιτισμός». • Να αναγνωρίζουν τη συνεισφορά των Ελλήνων στη δημιουργία του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού. • Να γνωρίζουν χαρακτηριστικά δημιουργήματα του ελληνορωμαϊκού πολιτισμού στον χώρο 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν φωτογραφίες με χαρακτηριστικά αρχαιοελληνικά και ρωμαϊκά έργα τέχνης, με σκοπό να εντοπίσουν τις ομοιότητές τους. • Να διαβάσουν σε μετάφραση αποσπάσματα από το έργο του Πλουτάρχου «Βίοι Παράλληλοι», όπου συγκρίνονται επιφανείς Έλληνες και Ρωμαίοι. • Να γράψουν σύντομο κείμενο, για να ερμηνεύσουν

Ελληνο-ρωμαϊκή Ιστορία		των γραμμάτων και των τεχνών.	<p>τη φράση του Ορατίου «η κατακτημένη Ελλάδα κατέκτησε τον απολίτιστο νικητή».</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν το περιεχόμενο της «Αινειάδας» του Βιργιλίου με τα ομηρικά έπη και να βρουν τις ομοιότητες.
	Η οργάνωση και η διοίκηση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τον πολυπολιτισμικό και πολυεθνικό χαρακτήρα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. • Να κατανοούν τη σημασία του όρου «Ρωμαϊκή Ειρήνη» (Pax Romana). • Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του διοικητικού συστήματος που εφάρμοσαν οι Ρωμαίοι και τους τρόπους με τους οποίους διατηρούσαν την ενότητα της αχανούς αυτοκρατορίας τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συντάξουν έναν κατάλογο με τους λαούς και τα έθνη που κατοικούσαν στη ρωμαϊκή επικράτεια. • Να γράψουν μία φράση για να εξηγήσουν τον όρο «Ρωμαϊκή Ειρήνη» (Pax Romana) και τη φράση «η δική μας θάλασσα» (mare nostrum), με την οποία οι Ρωμαίοι αποκαλούσαν τη Μεσόγειο. • Να παρατηρήσουν σε φωτογραφία τα κατάλοιπα αρχαίας ρωμαϊκής οδού και να ερμηνεύσουν τη σημασία του αποφθέγματος «όλοι οι δρόμοι οδηγούν στη Ρώμη». • Να εντοπίσουν στον χάρτη τη διαδρομή της αρχαίας και της σύγχρονης Εγνατίας Οδού, και να συζητήσουν για τους λόγους που οι Ρωμαίοι κατασκεύασαν εκτεταμένο οδικό δίκτυο.
	Η καθημερινή ζωή στην αρχαία Ρώμη.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της καθημερινής ζωής των Ρωμαίων τόσο στη Ρώμη όσο και στις επαρχίες. • Να επισημαίνουν ομοιότητες και διαφορές της καθημερινότητας των ανθρώπων στην αρχαία Ρώμη και στην αρχαία ελληνική πόλη-κράτος. • Να αναγνωρίζουν ότι η καθημερινότητα των Ρωμαίων διέθετε 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συντάξουν δύο στήλες με τις συνήθειες της καθημερινής ζωής των Ελλήνων και των Ρωμαίων, και να βρουν ομοιότητες και διαφορές. • Να παρατηρήσουν τη φωτογραφία του Κολοσσαίου στη Ρώμη και του Ωδείου Ηρώδου του Αττικού στην Αθήνα, και να συζητήσουν για τη διασκέδαση/ ψυχαγωγία στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. • Να γράψουν ένα μικρό σενάριο με θέμα «Μία ημέρα στην αρχαία Ρώμη».

Ελληνο-ρωμαϊκή Ιστορία		ορισμένα στοιχεία αστικού πολιτισμού που δεν υπήρχαν εκτός των ορίων του ρωμαϊκού κόσμου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν μία αναπαράσταση ή κάτοψη της αρχαίας Ρώμης και να τη συγκρίνουν με μία σύγχρονη πόλη.
	Ο Διοκλητιανός και η διοικητική μεταρρύθμιση της αυτοκρατορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα που αντιμετώπισε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατά τον 3ο αιώνα μ.Χ. • Να κατανοούν τη λειτουργία του αποκεντρωτικού διοικητικού συστήματος που επέβαλε ο Διοκλητιανός (Τετραρχία) και να το συνδέουν με τα προβλήματα που προσπαθούσε να αντιμετωπίσει. • Να γνωρίζουν τη σημασία και την έκταση των διωγμών που εξαπέλυσε ο Διοκλητιανός κατά των χριστιανών. • Να γνωρίζουν τα γεγονότα που οδήγησαν στην αναίρεση του συστήματος της τετραρχίας και στην επιβολή της μονοκρατορίας του Κωνσταντίνου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τις τέσσερις περιφέρειες στις οποίες χώρισε την αυτοκρατορία ο Διοκλητιανός και να τις αντιστοιχίσουν με τα ονόματα των διοικητών τους. • Να διαβάσουν σε μετάφραση απόσπασμα από την «Εκκλησιαστική Ιστορία» του Ευσεβίου Καισαρείας (8.17), όπου παρατίθενται τα διατάγματα του Διοκλητιανού κατά των χριστιανών, και να συζητήσουν για τους στόχους του. • Να δημιουργήσουν ένα διάγραμμα γεγονότων που αποτυπώνει την πορεία από το σύστημα της Τετραρχίας στη μονοκρατορία του Κωνσταντίνου.
Βυζαντινή Ιστορία	ΤΑ ΠΡΩΙΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ: Η ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ		
	Ο Κωνσταντίνος Α' και η ίδρυση της Κωνσταντινούπολης.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τους λόγους που οδήγησαν τον Κωνσταντίνο να ιδρύσει ένα νέο πολιτικό και διοικητικό κέντρο στην Ανατολή και να αξιολογούν την απόφασή του. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συμπληρώσουν ένα παιχνίδι ερωτήσεων (κουίζ) με τους λόγους της ίδρυσης ενός νέου διοικητικού κέντρου στη θέση του αρχαίου Βυζαντίου. • Να παρατηρήσουν μία αναπαράσταση ή μία κάτοψη

<p>Βυζαντινή Ιστορία</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να αποτιμούν τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης της Κωνσταντινούπολης. • Να κατανοούν τη σημασία του όρου «ανεξιθρησκία», να κρίνουν τη στάση του Κωνσταντίνου έναντι του χριστιανισμού και να τη συγκρίνουν με αυτήν του Διοκλητιανού. • Να αποτιμούν τη σημασία αλλά και την υποκειμενικότητα του προσδιορισμού «Μέγας» που συνοδεύει ορισμένες ιστορικές προσωπικότητες. 	<p>της βυζαντινής Κωνσταντινούπολης και να εξηγήσουν τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής της θέσης.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάσουν σε μετάφραση ένα απόσπασμα από την «Εκκλησιαστική Ιστορία» του Ευσεβίου Καισαρείας (κεφ. 10), όπου παρατίθεται το «διάταγμα» των Μεδιολάνων, και να συγκρίνουν τη στάση του Κωνσταντίνου έναντι του χριστιανισμού με την πολιτική του Διοκλητιανού. • Να παρατηρήσουν νομίσματα της βασιλείας του Κωνσταντίνου με χριστιανικά σύμβολα ή εικόνες της ευρέσεως του Τιμίου Σταυρού από τους αγίους Κωνσταντίνο και Ελένη, και να συζητήσουν για την πολιτική του Κωνσταντίνου έναντι των χριστιανών. • Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για άλλα ιστορικά πρόσωπα που τους αποδίδεται ο προσδιορισμός/τίτλος «Μέγας» και να εξετάσουν τους λόγους για τους οποίους προσέλαβαν αυτόν τον προσδιορισμό.
	<p>Η εξάπλωση και η επικράτηση του χριστιανισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη σημασία του «διατάγματος» των Μεδιολάνων για την εξάπλωση του χριστιανισμού. • Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τη θρησκευτική πολιτική του Ιουλιανού και του Θεοδοσίου Α'. • Να κατανοούν τους λόγους της επικράτησης του χριστιανισμού στη σύγκρουση με την αρχαία θρησκεία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συντάξουν χρονολόγιο με θέμα την εξάπλωση και επικράτηση του χριστιανισμού. • Να καταγράψουν τα μέτρα που έλαβαν ο Ιουλιανός και ο Θεοδόσιος Α' στον θρησκευτικό τομέα και να τα συγκρίνουν με αυτά του Κωνσταντίνου. • Να διαβάσουν σε μετάφραση και να σχολιάσουν απόσπασμα από το έργο του Μ. Βασιλείου «Πρός τούς νέους, όπως ἄν ἐξ Ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων».

<p>Βυζαντινή Ιστορία</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την προσπάθεια που κατέβαλαν οι πατέρες της Εκκλησίας κατά τον 4ο αιώνα για τη σύζευξη της ελληνικής με τη χριστιανική παιδεία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάσουν σε μετάφραση και να σχολιάσουν απόσπασμα από επιστολή του ρητοροδιδασκάλου Λιβανίου «Πρὸς Θεοδόσιον τὸν Βασιλέα ὑπὲρ τῶν Ἱερῶν», όπου διαμαρτύρεται για την καταστροφή των αρχαίων ναών. • Να συζητήσουν εν γένει για τον φανατισμό και τις συνέπειές του.
	<p>Η διαίρεση της αυτοκρατορίας και η κατάλυση του δυτικού τμήματος.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν την ιστορική σημασία της απόφασης του Θεοδοσίου Α' να μοιράσει τη διοίκηση του κράτους στους δύο διαδόχους του. • Να γνωρίζουν και να κατανοούν τις συνθήκες κατάλυσης του δυτικού τμήματος από τα γερμανικά φύλα. • Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τους τρόπους με τους οποίους το ανατολικό τμήμα αντιμετώπισε τον γερμανικό κίνδυνο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τα όρια των δύο τμημάτων στα οποία χωρίστηκε η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και τη θέση των γερμανικών κρατών που δημιουργήθηκαν στο δυτικό τμήμα. • Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τους Γότθους, τους Ούνους και τους Βανδάλους, και για τις ηγετικές τους προσωπικότητες. • Να επιλύσουν άσκηση σωστού-λάθους με τους παράγοντες που συνέβαλαν στην κατάλυση του δυτικού τμήματος και στην επιβίωση του ανατολικού τμήματος της αυτοκρατορίας.
	<p>Ο Ιουστινιανός και η προσπάθεια ανασύστασης της ρωμαϊκής οικουμένης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν το έργο του Ιουστινιανού στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής και να αντιληφθούν ότι βασικός του στόχος ήταν η επέκταση του κράτους στα παλαιά σύνορα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. • Να επισημαίνουν τα θετικά και αρνητικά αποτελέσματα των μακροχρόνιων πολέμων που διεξήγαγε ο Ιουστινιανός στη Δύση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τα όρια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μετά τις κατακτήσεις του Ιουστινιανού. • Να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν τα περίφημα ψηφιδωτά του ναού του Αγίου Βιταλίου στη Ραβένα, όπου εικονίζονται ο Ιουστινιανός, η Θεοδώρα και οι ακολουθίες τους. • Να παρατηρήσουν φωτογραφίες από το εσωτερικό και το εξωτερικό του ναού της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, και να εξηγήσουν γιατί θεωρείται αριστούργημα της

<p>Βυζαντινή Ιστορία</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να αξιολογούν το έργο του Ιουστινιανού στον τομέα της εσωτερικής πολιτικής (διοίκηση, νομοθεσία, θρησκευτική πολιτική, οικοδομικό πρόγραμμα). • Να αναγνωρίζουν τον ναό της Αγίας Σοφίας ως το λαμπρότερο αρχιτεκτονικό δημιούργημα του οικοδομικού προγράμματος του Ιουστινιανού. • Να κατανοούν τον ρόλο των «Δήμων» της Κωνσταντινούπολης και τα αίτια της εξέγερσής τους κατά του Ιουστινιανού (Στάση του Νίκα). 	<p>αρχιτεκτονικής.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αντιστοιχίσουν τα ονόματα των βασικών συνεργατών του Ιουστινιανού με το έργο που ανέλαβε καθένας από αυτούς. • Να αντιστοιχίσουν τους τίτλους των νομοθετικών έργων του Ιουστινιανού με το περιεχόμενό τους. • Να γράψουν σύντομο κείμενο, για να εξηγήσουν γιατί ο Ιουστινιανός θεωρείται «ο τελευταίος Ρωμαίος αυτοκράτορας» (G. Ostrogorsky). • Να διαβάσουν σε μετάφραση το προοίμιο από το έργο του Προκοπίου «Υπέρ πολέμων» και να συζητήσουν για την ορθότητα της πολιτικής της επανάκτησης (reconquista) που ακολούθησε ο Ιουστινιανός. • Να κατατάξουν σε δύο στήλες τα θετικά και τα αρνητικά αποτελέσματα. • Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τους «Δήμους» της Κωνσταντινούπολης και να συγκρίνουν τη λειτουργία τους με τη λειτουργία των σημερινών πολιτικών κομμάτων και των σημερινών αθλητικών σωματείων.
	<p>Η ΜΕΣΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ: Η ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ</p>		
<p>Η εποχή του Ηρακλείου.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να κρίνουν την προσωπικότητα του Ηρακλείου ως στρατηγού-αυτοκράτορα. • Να κατανοούν τα αίτια της επικράτησης του Βυζαντίου στον 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν νομίσματα της βασιλείας του Ηρακλείου και να καταγράψουν τον τρόπο με τον οποίο ο Ηράκλειος κατόρθωσε να χρηματοδοτήσει τις εκστρατείες του.

<p>Βυζαντινή Ιστορία</p>		<p>αγώνα κατά των Περσών και των Αβάρων στα χρόνια της βασιλείας του Ηρακλείου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τη σημασία της καθιέρωσης της ελληνικής ως επίσημης γλώσσας του κράτους και της υιοθέτησης του ελληνικού τίτλου «βασιλεύς» από τον ίδιο τον αυτοκράτορα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάσουν σε μετάφραση ή να ακούσουν το κοντάκιο του Ακάθιστου Ύμνου «Υπερμάχῳ Στρατηγῷ» και να συζητήσουν για τη δεινή θέση στην οποία είχαν περιέλθει οι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης κατά την πολιορκία του 626 μ.Χ. • Να διαβάσουν σε μετάφραση απόσπασμα από το ποίημα «Ηρακλείας» του Γεωργίου Πισίδη, όπου παραλληλίζεται ο Ηράκλειος με τον Ηρακλή, και να εξηγήσουν τους λόγους της ηρωοποίησής του. • Να διαβάσουν σε μετάφραση και να σχολιάσουν αποσπάσματα από το «Πασχάλιον Χρονικόν» για την άλωση των Ιεροσολύμων από τους Πέρσες και για την απάντηση που έδωσαν οι άρχοντες των Κωνσταντινουπολιτών στον Χαγάνο των Αβάρων, όταν αυτός απαίτησε να παραδοθούν. • Να παρατηρήσουν σε επιγραφές νομισμάτων τους λατινικούς τίτλους «Αύγουστος» (Augustus) και «Αυτοκράτωρ» (Imperator) που έφεραν παλαιότεροι αυτοκράτορες και να τους συγκρίνουν με τον τίτλο «πιστὸς ἐν Χριστῷ βασιλεύς» που καθιερώνεται από τον Ηράκλειο.
	<p>Η αραβική επέκταση και η άμυνα των Βυζαντινών.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν τους παράγοντες που ευνόησαν την αραβική επέκταση. • Να αποτιμούν τη σημασία που είχε για την Ευρώπη η ανάσχεση της αραβικής επέκτασης από τους Βυζαντινούς. • Να γνωρίζουν το 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τα όρια του ισλαμικού κόσμου μετά την αραβική επέκταση και να δημιουργήσουν χρονολόγιο με τα βασικά γεγονότα της επέκτασης των Αράβων. • Να μελετήσουν τους λόγους για τους οποίους οι ανατολικές επαρχίες του Βυζαντίου υποτάχθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα στους Άραβες και να λύσουν

<p>Βυζαντινή Ιστορία</p>		<p>σύστημα των θεμάτων και των θεματικών στρατών και να αποτιμούν την αποτελεσματικότητά του για την άμυνα της αυτοκρατορίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη συνεισφορά της στρατιωτικής τεχνολογίας των Βυζαντινών (υγρόν πυρ) στις στρατιωτικές νίκες επί των Αράβων. • Να γνωρίζουν τη συμβολή των Ακριτών στην άμυνα της αυτοκρατορίας και να εντοπίζουν την ηρωοποίησή τους από τη λαϊκή μούσα (ακριτικά τραγούδια). • Να γνωρίζουν βασικά επιτεύγματα του αραβικού πολιτισμού και να κατανοούν την πολιτιστική αλληλεπίδραση μεταξύ του αραβικού κόσμου, του Βυζαντίου και της δυτικής Ευρώπης. 	<p>σχετικό σταυρόλεξο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συσχετίσουν τις αμυντικές νίκες των Βυζαντινών κατά των Αράβων (678 μ.Χ. και 718 μ.Χ.) με τη νίκη των Φράγκων στο Πουατιέ της Γαλλίας και να σχολιάσουν τη σημασία τους για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. • Να παρατηρήσουν παράσταση από μικρογραφία βυζαντινού χειρογράφου όπου εικονίζεται η χρήση του «υγρού πυρός» σε ναυμαχία, και να συγκεντρώσουν πληροφορίες για το μυστικό όπλο των Βυζαντινών. • Να παρατηρήσουν στον χάρτη τον χωρισμό της αυτοκρατορίας σε θέματα και να συζητήσουν για την αποτελεσματικότητα του θεματικού στρατού. Να επιλύσουν άσκηση συμπλήρωσης κενών για τα θέματα και τους θεματικούς στρατούς. • Να διαβάσουν δημοτικά ακριτικά τραγούδια, να επισημάνουν τις υπεράνθρωπες διαστάσεις που είχαν λάβει στη λαϊκή φαντασία η δύναμη και η ανδρεία των Ακριτών, και να εξηγήσουν τους λόγους της ηρωοποίησής τους. • Να διαβάσουν απόσπασμα από το βιβλίο του J. Haldon «Οι πόλεμοι του Βυζαντίου» και να συζητήσουν για τις τακτικές πολέμου των Αράβων και των Βυζαντινών. • Να παρατηρήσουν σε φωτογραφία το ισλαμικό Ιερό του Βράχου στην Ιερουσαλήμ (7ος αι.) και να επισημάνουν τα ίχνη της βυζαντινής επίδρασης. • Να συμπληρώσουν άσκηση ακροστιχίδας με τα βασικά
---------------------------------	--	--	--

Βυζαντινή Ιστορία			επιτεύγματα του αραβικού πολιτισμού στον χώρο των επιστημών, των γραμμάτων και των τεχνών.
	<p>Η Συριακή δυναστεία, ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας και της διοίκησης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν το μεταρρυθμιστικό έργο του Λέοντα Γ' και των διαδόχων του στη διοίκηση και τη νομοθεσία. • Να αναλύουν τη σκοπιμότητα των μέτρων προστασίας των ελεύθερων γεωργών. • Να γνωρίζουν ότι κατά την εποχή της ανασυγκρότησης (7ος και 8ος αιώνες) εγκαταλείπονται οριστικά τα τελευταία χαρακτηριστικά του αρχαίου κόσμου και παγιώνονται τα χαρακτηριστικά της μεσαιωνικής κοινωνίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράψουν τους λόγους για τους οποίους ο αριθμός των γραπτών πηγών που σώζονται από τη μεταβατική εποχή του 7ου και 8ου αιώνα είναι μικρός. • Να συγκρίνουν την κάτοψη μιας αρχαίας ελληνικής ή ρωμαϊκής πόλης κτισμένης κατά το ιπποδάμειο σύστημα (π.χ. Έφεσος) με μία μεσαιωνική καστροπολιτεία (π.χ. Μυστράς), να εντοπίσουν και να αιτιολογήσουν τις διαφορές. • Να αντιστοιχίσουν τα μέτρα που έλαβε ο Λέων Γ' Ίσαυρος με τα προβλήματα που προσπαθούσαν να επιλύσουν. • Να επιλύσουν άσκηση/παιχνίδι ερωτήσεων (κουίζ) σχετικά με τις αλλαγές στη φυσιογνωμία του Βυζαντίου, με τίτλο «Από την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στη Μεσαιωνική Ελληνική αυτοκρατορία».
	<p>Η κρίση της Εικονομαχίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τα κίνητρα της εικονομαχικής πολιτικής των αυτοκρατόρων της Συριακής δυναστείας και εκείνα της δυναστείας του Αμορίου. • Να γνωρίζουν τις βασικές θέσεις των δύο αντιμαχόμενων παρατάξεων. • Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τα αποτελέσματα της εικονομαχικής έριδας για το βυζαντινό κράτος και τον 	<ul style="list-style-type: none"> • Να επιλύσουν άσκηση πολλαπλής επιλογής σχετικά με τα κίνητρα της εικονομαχικής πολιτικής της Συριακής δυναστείας. Να καταγράψουν σε δύο στήλες τα επιχειρήματα των εικονομάχων και των εικονολατρών. • Να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν τον ανεικονικό διάκοσμο βυζαντινών ναών της εποχής της Εικονομαχίας.

Βυζαντινή Ιστορία	Ο εκχριστιανισμός των Σλάβων.	<p>βυζαντινό πολιτισμό.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη στάση του βυζαντινού κράτους έναντι των σλαβικών πληθυσμών της Βαλκανικής. • Να κατανοούν τους λόγους για τους οποίους το Βυζάντιο επιδίωξε τον εκχριστιανισμό των Σλάβων. • Να αξιολογούν τη σημασία του έργου των ιεραποστόλων Κυρίλλου και Μεθοδίου τόσο για τους ίδιους τους Σλάβους όσο και για το Βυζάντιο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν το κυριλλικό με το ελληνικό αλφάβητο και να επισημάνουν ομοιότητες και διαφορές. • Να παρατηρήσουν τοιχογραφίες σλαβικών ναών ή μοναστηριών και να διαπιστώσουν τις εμφανείς επιρροές από τη βυζαντινή τέχνη.
	Οι γείτονες του Βυζαντίου: Βούλγαροι και Ρώσοι.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις πολυκύμαντες και πολυδιάσπατες σχέσεις (σύγκρουσης και συνεργασίας) του Βυζαντίου με τους δύο βόρειους γείτονές του. • Να είναι ενήμεροι/-ες για την πολιτική και πολιτιστική διάσταση του εκχριστιανισμού των Βουλγάρων και των Ρώσων από το Βυζάντιο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη το πεδίο ανάπτυξης των Ρως από τη Σκανδιναβία ως τη Μαύρη Θάλασσα κατά μήκος των μεγάλων ποταμών. • Να συγκρίνουν τον τρόπο εκχριστιανισμού των Βουλγάρων και των Ρώσων, και να βρουν ομοιότητες και διαφορές. • Να αντιστοιχίσουν ονόματα ηγεμόνων και γεγονότα στο πεδίο των Βουλγαρο-βυζαντινών και Ρωσο-βυζαντινών σχέσεων. • Να παρατηρήσουν και να σχολιάσουν τους συμβολισμούς που περιέχει η εικόνα-μικρογραφία του θριαμβευτή αυτοκράτορα Βασιλείου Β' από ψαλτήριο του 11ου αιώνα (Μαρκιανή Βιβλιοθήκη Βενετίας).
	Η Μακεδονική δυναστεία: Το απόγειο της ακμής του Βυζαντίου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις στρατιωτικές νίκες των στρατηγών-αυτοκρατόρων της Μακεδονικής δυναστείας επί των Αράβων και των Βουλγάρων και τα 	<ul style="list-style-type: none"> • Να τοποθετήσουν στον άξονα του χρόνου τις βασικές στρατιωτικές νίκες των αυτοκρατόρων της μακεδονικής δυναστείας. • Να αντιστοιχίσουν τους τίτλους των νομοθετικών

<p>Βυζαντινή Ιστορία</p>		<p>θετικά αποτελέσματά τους για την οικονομία και το διεθνές κύρος του Βυζαντίου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν το νομοθετικό και διοικητικό έργο των Μακεδόνων αυτοκρατόρων και να κατανοούν τη σημασία της σύγκρουσής τους με τους «δυνατούς». • Να γνωρίζουν ότι η περίοδος από τα μέσα του 9ου έως το τέλος του 10ου αιώνα είναι η εποχή της μέγιστης ακμής του Βυζαντίου. 	<p>έργων των Μακεδόνων αυτοκρατόρων με το περιεχόμενό τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάσουν σε μετάφραση απόσπασμα από «Νεαρά» του Βασιλείου Β' κατά των «δυνατών» και να εξηγήσουν γιατί οι Μακεδόνες αυτοκράτορες προσπάθησαν να προστατεύσουν τους μικροκαλλιεργητές. • Να παρατηρήσουν χρυσό νόμισμα της βασιλείας του Κωνσταντίνου Ζ' ή να διαβάσουν απόσπασμα από το έργο του ίδιου αυτοκράτορα «Πρὸς τὸν ἴδιον υἱὸν Ρωμανόν» και να συζητήσουν για την οικονομική ευρωστία και το διεθνές κύρος του Βυζαντίου κατά την περίοδο αυτή.
	<p>Οι τελευταίοι Μακεδόνες αυτοκράτορες και οι διάδοχοί τους: Εσωτερικά και εξωτερικά προβλήματα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα γεγονότα που υπονόμισαν την εσωτερική ισχύ και τη διεθνή θέση της αυτοκρατορίας κατά την περίοδο αυτή. • Να αναγνωρίζουν το νέο πλαίσιο των εξωτερικών απειλών (Σελτζούκοι, Νορμανδοί). • Να γνωρίζουν ότι τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετώπισε το Βυζάντιο κατά την Ύστερη Περίοδο έχουν τις ρίζες τους στα χρόνια των τελευταίων Μακεδόνων αυτοκρατόρων και των διαδόχων τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τις συνέπειες που είχαν για τη διεθνή θέση της αυτοκρατορίας τα γεγονότα του έτους 1071 μ.Χ. (ήττα στο Μπαζικέρτ, απώλεια του Μπάρι στην Ιταλία). • Να αντιστοιχίσουν τις αποφάσεις των αυτοκρατόρων της περιόδου (νόθευση του χρυσού νομίσματος, κατάργηση του «αλληλεγγύου», «εξαργυρισμός» της στρατιωτικής θητείας) με τις συνέπειές τους.
	<p>Οι σχέσεις του Βυζαντίου με τη Δύση.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισημαίνουν τη μακρά παρουσία του βυζαντινού κράτους στην ιταλική χερσόνησο (εξαρχάτο Ραβέννας, Κατεπανάτο Ιταλίας). 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν βυζαντινές εικόνες ή βυζαντινά μνημεία (ναοί, μοναστήρια) που βρίσκονται στην Ιταλία και να συγκεντρώσουν πληροφορίες για την επιρροή του

<p>Βυζαντινή Ιστορία</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τους λόγους για τους οποίους οι Βυζαντινοί αντέδρασαν στην αυτοκρατορική στέψη του Καρλομάγνου και του Όθωνα Α΄. • Να γνωρίζουν τα γεγονότα που οδήγησαν στο πρώτο (867 μ.Χ.) και το δεύτερο (1054 μ.Χ.) Σχίσμα των Εκκλησιών και να αντιληφθούν τις πολιτικές συνέπειες που είχαν μακροπρόθεσμα για το Βυζάντιο. 	<p>βυζαντινού πολιτισμού στην ιταλική χερσόνησο.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τα όρια του κράτους του Καρλομάγνου. Να συζητήσουν για τους λόγους της αντίδρασης των Βυζαντινών στην αυτοκρατορική στέψη του Καρλομάγνου (800 μ.Χ.) και του Όθωνα Α΄ (962 μ.Χ.). • Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τη Θεοφανώ, σύζυγο του Όθωνα Β΄ της Γερμανίας, και να συζητήσουν για τη σκοπιμότητα των «διπλωματικών γάμων». • Να συγκρίνουν τα δύο «σχίσματα» των Εκκλησιών ως προς τις αιτίες και τις συνέπειές τους.
	<p>Τα γράμματα και οι τέχνες στο Βυζάντιο.¹</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τον όγκο και την ποικιλία της βυζαντινής γραμματείας. • Να γνωρίζουν τα επιτεύγματα των Βυζαντινών στον χώρο της τέχνης (αρχιτεκτονική, μουσική, ζωγραφική, μικροτεχνία). • Να γνωρίζουν σημαντικές πνευματικές προσωπικότητες του Βυζαντίου. • Να αξιολογούν την προσφορά των Βυζαντινών στη διαφύλαξη της αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς και στην ευρωπαϊκή 	<ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράψουν τα είδη της λόγιας και της δημόδους γραμματείας στο Βυζάντιο και να σχολιάσουν τον όγκο και την ποικιλία της. • Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για σημαντικές προσωπικότητες των βυζαντινών γραμμάτων (Λέων ο Μαθηματικός, Φώτιος, Αρέθας, Μιχαήλ Ψελλός κ.ά.). • Να παρατηρήσουν φωτογραφίες βυζαντινών ναών και να αναγνωρίσουν τον αρχιτεκτονικό τους ρυθμό. • Να παρατηρήσουν βυζαντινές φορητές εικόνες ή τοιχογραφίες και να αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά της βυζαντινής ζωγραφικής.

¹ Τα θέματα «Γράμματα και τέχνες στο Βυζάντιο», «Καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο» και «Εκπαίδευση στο Βυζάντιο» διατρέχουν όλη τη Βυζαντινή Ιστορία, παρουσιάζονται όμως εδώ, εφόσον η περίοδος ακμής του Βυζαντίου είναι και η πιο χαρακτηριστική και πρόσφορη για την παρουσίαση διαχρονικών θεμάτων.

Βυζαντινή Ιστορία		Αναγέννηση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν εικόνες Βυζαντινών αντιγραφών ή φωτογραφίες βυζαντινών χειρογράφων και να συζητήσουν για την προσφορά των Βυζαντινών στη διάσωση της αρχαίας ελληνικής γραμματείας.
	Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν βασικά στοιχεία της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στο Βυζάντιο, τόσο στην Κωνσταντινούπολη όσο και στις επαρχίες. • Να συγκρίνουν την καθημερινότητα των Βυζαντινών με τη σύγχρονη καθημερινή ζωή και να διαπιστώνουν ομοιότητες και διαφορές. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάσουν και να σχολιάσουν αποσπάσματα από το «Επαρχικό βιβλίο» και τον Βίο του οσίου Φιλαρέτου του Ελεήμονος, όπου περιγράφονται συνήθειες της καθημερινής ζωής των ανθρώπων στην Κωνσταντινούπολη και στις επαρχίες αντίστοιχα. • Να παρατηρήσουν βυζαντινές εικόνες με παραστάσεις ανθρώπων που παίζουν μουσικά όργανα ή γευματίζουν, και να συζητήσουν για τη διασκέδαση/ψυχαγωγία στο Βυζάντιο. • Να διαβάσουν βυζαντινές παροιμίες και να τις παραλληλίσουν με σημερινές. • Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για συνταγές της βυζαντινής κουζίνας. • Να γράψουν σύντομο σενάριο με τίτλο «Μια μέρα από τη ζωή των Βυζαντινών κατοίκων στην Κωνσταντινούπολη».
	Η εκπαίδευση στο Βυζάντιο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τις βαθμίδες και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης στο Βυζάντιο. • Να κατανοούν τον μη συστηματικό και ιδιωτικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης των Βυζαντινών. • Να γνωρίζουν την κρατική μέριμνα για την «ανώτατη» εκπαίδευση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να δημιουργήσουν διάγραμμα με τις βαθμίδες της εκπαίδευσης στο Βυζάντιο. • Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τα μεγάλα εκπαιδευτικά ιδρύματα της Κωνσταντινούπολης (Πανδιδακτήριο, Σχολή της Μαγναύρας, Πατριαρχική Σχολή).

Βυζαντινή Ιστορία	Η ΥΣΤΕΡΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ		
	Οι Βυζαντινοί αντιμετωπίζουν νέους εχθρούς.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τη σημασία των ειρηνικών σχέσεων και των συγκρούσεων των Βυζαντινών με τους εχθρούς της αυτοκρατορίας (Νορμανδών, Σελτζούκων Τούρκων, ιταλικών ναυτικών πόλεων). • Να γνωρίζουν τις ενέργειες του Αλέξιου Α΄ Κομνηνού για την αντιμετώπιση των κινδύνων από τη Δύση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να δημιουργήσουν ακροστιχίδα με θέματα σχετικά με τον Μανουήλ Α΄ Κομνηνό και τον Αλέξιο Κομνηνό. • Να εντοπίσουν στον χάρτη τη Βενετία και να γράψουν ένα μικρό κείμενο με θέμα: «Το Βυζάντιο στη Βενετία».
	Η δυναστεία των Κομνηνών και η βενετική οικονομική διεύθυνση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τους παράγοντες που οδήγησαν το Βυζάντιο σε εσωτερικά προβλήματα και σταδιακή παρακμή. • Να αποτιμούν τις κοινωνικές διαστάσεις της σταδιακής παρακμής του Βυζαντίου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράψουν τις αυτοκρατορικές αποφάσεις και τα νομοθετικά μέτρα με τα αποτελέσματά τους σε τίτλους, έτσι ώστε κάθε φορά που επιλέγεται ένας τίτλος να παρουσιάζονται αναλυτικότερες πληροφορίες. • Να γράψουν, ως παιχνίδι ρόλων, φανταστικό διάλογο μεταξύ ενός μικροκαλλιεργητή, ενός Βυζαντινού εμπόρου και ενός Βενετού εμπόρου.
Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους και ο διαμελισμός της αυτοκρατορίας.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν το κίνημα των Σταυροφοριών, που οδήγησε τελικά στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης, και να αναλύουν τα αίτια και τις επιπτώσεις της άλωσης. • Να αξιολογούν την προσπάθεια των ελληνικών κρατών, που δημιουργήθηκαν, να ανακτήσουν την Κωνσταντινούπολη. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να δημιουργήσουν γραμμή χρόνου, όπου θα τοποθετήσουν τους αυτοκράτορες που ενδιαφέρθηκαν για τους Αγίους Τόπους. • Να αναζητήσουν την ομιλία του πάπα Ιωάννη Παύλου Β΄, που ζητάει συγγνώμη για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Φράγκους και να δημιουργήσουν κείμενο όπου φαίνονται σε πίνακα οι βασικές επιπτώσεις της Άλωσης, σύμφωνα με τα λόγια του πάπα. • Να ερευνήσουν την εξέλιξη των κρατών που 	

Βυζαντινή Ιστορία			<p>δημιουργήθηκαν μετά την Άλωση, να παρατηρήσουν τις εδαφικές αυξομειώσεις ως το 1261 μ.Χ. και να απαντήσουν σε ερωτήσεις κατανόησης.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να απαντήσουν σε ερωτήσεις κατανόησης για τα λατινικά κρατίδια μετά τη Δ' Σταυροφορία.
	<p>Η ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης και οι τελευταίες αναλαμπές.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναπτύσσουν την κριτική σκέψη τους ερευνώντας τον τρόπο ανάκτησης της Κωνσταντινούπολης το 1261 μ.Χ. • Να γνωρίζουν τη νέα κατάσταση της Κωνσταντινούπολης που αντιμετώπισε ο Μιχαήλ Η' μετά την ανάκτησή της. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γράψουν κείμενο-μονόλογο του Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου, με τις σκέψεις του μετά τη στέψη του, σχετικά με την οικονομική – κοινωνική – θρησκευτική κατάσταση της αυτοκρατορίας. • Να βρουν από το διαδίκτυο εικόνες του Μιχαήλ Η' Παλαιολόγου και να κάνουν μια περιγραφή του αυτοκράτορα συνδέοντάς τη με την πορεία του στην αυτοκρατορία.
	<p>Η ακμή της Θεσσαλονίκης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τους λόγους για τους οποίους η Θεσσαλονίκη παρέμεινε σημαντικό πνευματικό και οικονομικό κέντρο σε όλη τη διάρκεια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. • Να προσεγγίζουν κριτικά τη σημασία των ιστορικών και θρησκευτικών κειμηλίων του Αγίου Όρους στον πολιτισμό του τόπου τους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να βρουν εικόνες και να παρουσιάσουν τα βυζαντινά μνημεία της Θεσσαλονίκης. • Να παρατηρήσουν φωτογραφίες βυζαντινών ναών της Θεσσαλονίκης και να συζητήσουν για τον αρχιτεκτονικό τους ρυθμό. • Να παρακολουθήσουν από το διαδίκτυο βίντεο για τα βυζαντινά μνημεία και τις βυζαντινές εκκλησίες της Θεσσαλονίκης.
	<p>Η επέκταση των Οθωμανών και η δυναστεία των Παλαιολόγων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να είναι ενήμεροι/-ες για την πορεία και τα στάδια επέκτασης των Οθωμανών στο Βυζάντιο και στα Βαλκάνια. • Να κατανοούν το μέγεθος και τη σοβαρότητα των προβλημάτων που αντιμετώπιζαν οι 	<ul style="list-style-type: none"> • Να δημιουργήσουν γραμμή χρόνου και να τοποθετήσουν τις σημαντικότερες κατακτήσεις των Οθωμανών ή/και να κατασκευάσουν χάρτη ιστορικής επέκτασης. • Να αναζητήσουν δημοτικά τραγούδια της εποχής για την Άλωση και να τα συγκρίνουν με δημοτικά τραγούδια (π.χ. ακριτικά) της εποχής της

Βυζαντινή Ιστορία		<p>Βυζαντινοί.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τις επιλογές του Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου. 	<p>ακμής.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να δημιουργήσουν εννοιολογικό χάρτη (Ενωτικοί – Ανθενωτικοί – Ορθόδοξοι – Καθολικοί – Διχασμός – Διαμάχες).
	<p>Η πολιορκία και η Άλωση της Κωνσταντινούπολης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν για τη μεγαλειώδη αλλά απέλπιδα προσπάθεια των Βυζαντινών να σώσουν την Κωνσταντινούπολη. • Να αξιολογούν τη σημασία της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης. • Να ερευνούν κείμενα, θρύλους και παραδόσεις που αναφέρονται στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να βρουν αναπαραστάσεις της βυζαντινής Κωνσταντινούπολης και των τειχών της και να τοποθετήσουν τον στρατό και τον στόλο των δύο αντιμαχόμενων πλευρών. • Να δημιουργήσουν κόμικ (βασισμένοι/-ες και στο τεύχος που είναι αφιερωμένο στον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο, από τη σειρά «Κλασικά εικονογραφημένα» με σκίτσα του Μποστ) με τις στιγμές τραυματισμού και θανάτου του Ιουστινιάνη και του Παλαιολόγου, όπου φαίνονται τα συναισθήματά τους. • Να αναζητήσουν τραγούδια, παραδόσεις και πίνακες για την Άλωση και να δημιουργήσουν σχετικό βίντεο. • Να συμπληρώσουν λέξεις σε κείμενο περιλήψης των γεγονότων.
	<p>Το Βυζάντιο μετά το Βυζάντιο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν ότι η επιρροή της πολιτισμικής κληρονομιάς του Βυζαντίου υπερβαίνει τα χρονικά όρια της ύπαρξης του βυζαντινού κράτους και συνεχίζεται ως τις μέρες μας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναζητήσουν λαϊκούς θρύλους της περιόδου της Τουρκοκρατίας για την Άλωση της Κωνσταντινούπολης και την ανασύσταση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. • Να παρατηρήσουν φωτογραφίες ναών και μοναστηριών από την Ελλάδα και άλλες χώρες, όπου είναι εμφανή τα ίχνη της βυζαντινής επιρροής. • Να συγκεντρώσουν πληροφορίες για τους λογίους του Βυζαντίου που κατέφυγαν στη Δύση πριν και μετά την Άλωση.

Βυζαντινή Ιστορία			<ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράψουν ήθη και έθιμα που έλκουν την καταγωγή τους από το Βυζάντιο.
	ΘΕΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ		
Η βυζαντινή Κύπρος.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τη στρατηγική σημασία της θέσης της Κύπρου και να ερμηνεύουν τους ισχυρούς δεσμούς της με το Βυζάντιο. • Να γνωρίζουν τις αλληπάλληλες επιθέσεις εχθρών αλλά και τις κατακτήσεις που δέχτηκε και υπέστη το νησί κατά τη διάρκεια των βυζαντινών χρόνων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναζητήσουν βυζαντινά μνημεία της σύγχρονης Κύπρου και να δημιουργήσουν κολάζ. • Να αναζητήσουν ακριτικό τραγούδι με τον Διγενή Ακρίτα που σχετίζεται με την Κύπρο. 	
Η θέση της γυναίκας στο Βυζάντιο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κρίνουν τη θέση της γυναίκας στο Βυζάντιο. • Να διερευνούν τον ρόλο της γυναίκας στη βυζαντινή κοινωνία και να γνωρίζουν τη μέριμνα του Βυζαντινού νομοθέτη γι' αυτήν. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να βρουν εικόνες από γυναίκες στη βυζαντινή κοινωνία και να καταγράψουν τις συνήθειες και τις ασχολίες τους. • Να συζητήσουν για τη θέση της γυναίκας σήμερα και να κάνουν συσχετίσεις με τη θέση της γυναίκας στο Βυζάντιο. 	
Η διπλωματία στο Βυζάντιο.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν μεθόδους και μέσα της βυζαντινής διπλωματίας (π.χ. πρεσβείες, ιεραποστολές-εκχριστιανισμός, αναδοχές, επιγαμίες, παραχωρήσεις, διάσπαση των αντιπάλων). • Να εξηγούν ότι οι Βυζαντινοί κατέφευγαν στον πόλεμο αφού είχαν εξαντλήσει όλα τα μέσα διατήρησης της ειρήνης. • Να συνδέουν και να συσχετίζουν την 	<ul style="list-style-type: none"> • Να γράψουν κείμενο για τους γάμους Βυζαντινών πριγκιπισσών με ξένους ηγεμόνες. • Να αναζητήσουν και να καταγράψουν περιπτώσεις χρησιμοποίησης, εκ μέρους των Βυζαντινών, ενός ξένου λαού εναντίον άλλου. 	

Βυζαντινή Ιστορία		έννοια της διπλωματίας με τις συνεργασίες και τις συμμαχίες των διαφόρων χωρών.	
	Βυζαντινή παιδεία και τέχνη.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητούν τη σημασία της βυζαντινής παιδείας για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. • Να αποτιμούν τη σπουδαιότητα της βυζαντινής τέχνης για τον παγκόσμιο πολιτισμό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να επισκεφθούν ιστοσελίδες βυζαντινών μουσείων της Ελλάδας και να παρατηρήσουν αντικείμενα βυζαντινής λαϊκής τέχνης. • Να αναζητήσουν πληροφορίες για την κατασκευή των ψηφιδωτών. • Να αναζητήσουν και να συγκρίνουν αρχαία ψηφιδωτά δάπεδα (π.χ. Πέλλας, Δήλου, Αμφίπολης) με ψηφιδωτά της Αγίας Σοφίας ή των μνημείων της Ραβέννας. • Να δημιουργήσουν εννοιολογικό χάρτη μορφών βυζαντινής τέχνης (ζωγραφική, αρχιτεκτονική, γλυπτική, μικροτεχνία) και να τοποθετήσουν χαρακτηριστικά εικονίδια δίπλα στην καθεμιά.
	Η γλώσσα των Βυζαντινών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκρίνουν την ομιλούμενη με τη γραπτή γλώσσα και τη μεγαλογράμματη με τη μικρογράμματη γραφή. • Να γνωρίζουν ότι η βυζαντινή γλώσσα υπήρξε η γέφυρα ανάμεσα στην αρχαία και τη νέα ελληνική γλώσσα. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να πληκτρολογήσουν μια στροφή ακριτικού τραγουδιού με μικρά γράμματα και την ίδια στροφή με κεφαλαία, ώστε να συνειδητοποιήσουν την οικονομία χώρου – υλικών της μικρογράμματης έναντι της μεγαλογράμματης γραφής. • Να αναζητήσουν ένα λόγιο βυζαντινό κείμενο, να ακούσουν ένα ακριτικό τραγούδι και να το δουν γραμμένο. Να συγκρίνουν τη γλώσσα στα δύο είδη και να εντοπίσουν ποια είναι πιο κοντά στη σημερινή. • Να αναζητήσουν πληροφορίες για τη βυζαντινή γραφή και να καταλήξουν σε συμπεράσματα για τη συνέχεια της ελληνικής

Βυζαντινή Ιστορία			γλώσσας. <ul style="list-style-type: none">• Να βρουν λέξεις-κλειδιά.
----------------------	--	--	--

ΙΣΤΟΡΙΑ – ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ			
Θεματικά Πεδία	Θεματικές Ενότητες	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
		Οι μαθητές/-τριες να είναι σε θέση:	Οι μαθητές/-τριες μπορούν:
Νεότεροι Χρόνοι	Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΑ ΝΕΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ Αναγέννηση, Γεωγραφικές Ανακαλύψεις.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη σημασία της εφεύρεσης της τυπογραφίας στην ανάπτυξη του πολιτισμού και της παιδείας. • Να κατανοούν τη συμβολή της περιόδου της Αναγέννησης στην καλλιτεχνική και επιστημονική πρόοδο. • Να συνειδητοποιούν την αξία του κινήματος του ανθρωπισμού. • Να γνωρίζουν τις επιπτώσεις των εξερευνήσεων και της κατάκτησης των νέων χωρών στην οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της Ευρώπης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν: α) για τις αλλαγές που έφερε σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο η εφεύρεση της τυπογραφίας, β) για τη σημασία της αποικιακής επέκτασης των ευρωπαϊκών χωρών στην αλλαγή των οικονομικών και κοινωνικών δομών της Ευρώπης, αλλά και στην τύχη όλων των λαών του κόσμου. • Να μελετήσουν εικονογραφημένες εκδόσεις με καλλιτεχνικά έργα της περιόδου της Αναγέννησης. • Να μελετήσουν χάρτες που αποτυπώνουν τα καλλιτεχνικά και πνευματικά κέντρα της Αναγέννησης στην Ευρώπη.
	Μεταρρύθμιση, Θρησκευτικοί πόλεμοι.	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη θρησκευτική διάσπαση της δυτικής, βόρειας και κεντρικής Ευρώπης ως συνέπεια του κινήματος της Μεταρρύθμισης. • Να γνωρίζουν για την αντίδραση της Καθολικής Εκκλησίας, τις θετικές και αρνητικές πρωτοβουλίες της (Ιερά Εξέταση). • Να γνωρίζουν για τις αρνητικές 	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετήσουν χάρτες που αποτυπώνουν τη θρησκευτική διαίρεση της Ευρώπης. • Να συζητήσουν για τις αρνητικές συνέπειες από τη λειτουργία της Ιεράς Εξέτασης.

Νεότεροι Χρόνοι		συνέπειες των πολεμικών συγκρούσεων που ακολούθησαν τη θρησκευτική διάσπαση της Καθολικής Εκκλησίας.	
	Διαφωτισμός, Αμερικανική Επανάσταση και Γαλλική Επανάσταση.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν την ιδέα της ελευθερίας του ατόμου και των λαών. • Να κατανοούν τη σημασία του Διαφωτισμού, της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης, καθώς και την επίδρασή τους στον υπόλοιπο κόσμο. • Να γνωρίζουν και να διακρίνουν πώς συνδέονται η Γαλλική Επανάσταση, ο Ναπολέων, η Ιερά Συμμαχία και η Ελληνική Επανάσταση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για την αξία των ιδεών του Διαφωτισμού στη σύγχρονη εποχή. • Να μελετήσουν κείμενα που εκφράζουν τις ιδέες της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης. • Να αναζητήσουν στο διαδίκτυο τις θέσεις/αιτήματα των Τριών Τάξεων (ευγενών, κλήρου, Τρίτης Τάξης) στη Γαλλία, πριν την έναρξη της Επανάστασης, και να τις αξιοποιήσουν σε ένα παιχνίδι ρόλων.
	ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΞΕΝΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ		
	Η κατάκτηση της ελληνικής χερσονήσου και οι συνθήκες ζωής των υπόδουλων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται τους λόγους που επέτρεψαν την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και την κατάκτηση του ελληνικού χώρου. • Να κατανοούν πως η ελληνική χερσόνησος κατακτήθηκε σταδιακά από τους Οθωμανούς Τούρκους και τους Λατίνους. • Να γνωρίζουν για τις συνθήκες διαβίωσης που επέβαλλαν Οθωμανοί και Λατίνοι στους υπόδουλους Έλληνες, 	<ul style="list-style-type: none"> • Να επεξεργαστούν χάρτες που δείχνουν τη σταδιακή κατάκτηση της ελληνικής χερσονήσου.

Νεότεροι Χρόνοι		τις ομοιότητες και τις διαφορές τους, τόσο γεωγραφικά όσο και χρονικά.	
	Συνθήκες συμβίωσης Ελλήνων και Οθωμανών. Οι φόροι «αίματος» των υπόδουλων Ελλήνων. Η νεοελληνική διασπορά.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν και να κατανοούν τη σημασία της εκκλησιαστικής και της κοινοτικής οργάνωσης του υπόδουλου ελληνισμού, καθώς και της ελληνικής παιδείας στη διάσωση και την αναμόρφωση των θεμελιωδών χαρακτηριστικών του νέου ελληνισμού. ● Να έχουν άποψη για τον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. ● Να γνωρίζουν τα αίτια και τις συνέπειες του παιδομαζώματος για τον υπόδουλο ελληνισμό. ● Να αντιλαμβάνονται τα βασικά αίτια που οδήγησαν τους Έλληνες στη μετανάστευση την περίοδο της Τουρκοκρατίας. ● Να αξιολογούν την επίδραση των ελληνορθόδοξων κοινοτήτων της διασποράς στην οργάνωση της παιδείας. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να διαβάσουν κείμενα και να συζητήσουν για τις δυσκολίες και τις δοκιμασίες που αντιμετώπιζαν οι Έλληνες κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. ● Να σημειώσουν στον χάρτη τις μετακινήσεις των Ελλήνων και να υπογραμμίσουν τις ευρωπαϊκές πόλεις στις οποίες δημιουργήθηκαν σημαντικές ελληνικές παροικίες. ● Να βρουν πηγές που αναφέρονται στην Ελλάδα κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.
	Η αντίσταση στην οθωμανική εξουσία και οι φορείς της (εκκλησιαστικοί, λαϊκοί, κλέφτες και αρματολοί).	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν τη σημασία των θρύλων και των λαϊκών παραδόσεων στη διατήρηση της ιδιαιτερότητας και της ιδιοσυστασίας των Ελλήνων. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να αναζητήσουν εικόνες με χαρακτηριστικές ενδυμασίες χριστιανών και μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας. ● Να συζητήσουν τους

Νεότεροι Χρόνοι		<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις διαφορές ανάμεσα στους κλέφτες και τους αρματολούς, καθώς και τις μεταξύ τους σχέσεις. • Να γνωρίζουν τα βασικά επαναστατικά κινήματα των υπόδουλων Ελλήνων την περίοδο της Τουρκοκρατίας. 	<p>παράγοντες που ευνόησαν την ανάπτυξη του φαινομένου της κλεφτουριάς.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να φανταστούν και να περιγράψουν πώς περνούσαν μία μέρα οι «κλέφτες» στο λημέρι τους και να τη δραματοποιήσουν. • Να βρουν δημοτικά τραγούδια που αναφέρονται στην περίοδο της δράσης των κλεφτών και των αρματολών.
	Δάσκαλοι του γένους και το έργο του Κοσμά του Αιτωλού.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη συμβολή των δασκάλων του γένους στη διατήρηση της ελληνικής συνείδησης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να σχολιάσουν κείμενα που περιέχουν απόψεις των δασκάλων του γένους.
	Ο Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Ρήγας Βελεστινλής, Αδαμάντιος Κοραΐς.	<ul style="list-style-type: none"> • Να είναι ενήμεροι/-ες για το όραμα του Ρήγα Φεραίου (Βελεστινλή) και να αξιολογούν το έργο του. • Να γνωρίζουν τις απόψεις του Αδαμάντιου Κοραή για τη γλώσσα και την παιδεία του υπόδουλου γένους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να σχολιάσουν κείμενα που περιέχονται στο έργο του Ρήγα Φεραίου και του Αδαμάντιου Κοραή.
	Οι αγώνες των Μανιατών και των Σουλιωτών.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τους αγώνες των Μανιατών και των Σουλιωτών. • Να κατανοούν τη συνεισφορά της γεωγραφικής θέσης στους αγώνες της Μάνης και του Σουλίου. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να διαβάσουν κείμενα αφιερωμένα στην αντίσταση των Μανιατών, στη θυσία των Σουλιωτών και να ακούσουν το σχετικό τραγούδι για τη θυσία στο Ζάλογγο. • Να χωριστούν σε ομάδες εργασίας, να καταγράψουν τα αίτια της Γαλλικής και της Ελληνικής Επανάστασης και να βρουν ομοιότητες-διαφορές.
	ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΣΤΑΘΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ 1821-1830		
	Η Φιλική Εταιρεία.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν την πολιτική οργάνωση των επαναστατημένων 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρακολουθήσουν βίντεο από το Μουσείο Φιλικής Εταιρείας στην Οδησό της Ουκρανίας.

<p>Νεότεροι Χρόνοι</p>		<p>Ελλήνων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τον ρόλο της Φιλικής Εταιρείας στην προετοιμασία της εθνικής παλιγγενεσίας. • Να γνωρίζουν ότι η επανάσταση των Ελλήνων είχε κυρίως εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα, καθώς στρεφόταν εναντίον των κατακτητών Τούρκων. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναζητήσουν τον όρκο των Φιλικών, να καταγράψουν τους λόγους της μυστικότητας που τους χαρακτήριζε και να δραματοποιήσουν τον «Όρκο σιωπής». • Να παρακολουθήσουν αποσπάσματα από ντοκιμαντέρ σχετικά με τη Φιλική Εταιρεία.
	<p>Η εξέγερση στη Μολδοβλαχία – Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να καταγράφουν και να αξιολογούν τους λόγους της έναρξης του Αγώνα από τη Μολδοβλαχία και τα αποτελέσματά του. • Να αξιολογούν το μέγεθος της θυσίας και της προσφοράς των «Ιερολοχιτών». 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για την απόφαση να αρχίσει η επανάσταση από τη Μολδοβλαχία. • Να πάρουν μέρος, με τη βοήθεια του Google Earth, σε ένα εικονικό ταξίδι στον χρόνο και υποδυόμενοι/-ες τους «Ιερολοχιτες» να ακολουθήσουν την πορεία τους. • Να διαβάσουν την Ωδή Τετάρτη «Εις τον Ιερόν Λόχον» του Ανδρέα Κάλβου.
	<p>Η Επανάσταση στην Πελοπόννησο και τη Στερεά Ελλάδα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να κατανοούν τη σημασία των πρώτων σημαντικών επιτυχιών σε κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα στεριάς και θάλασσας κατά το πρώτο έτος της Επανάστασης. • Να γνωρίζουν ότι οι Έλληνες κατά τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 δε διέθεταν τακτικό στρατό, αλλά ένοπλα αντάρτικα τμήματα (αρματολοί και κλέφτες), που μπορούσαν να πολεμούν μόνο με αιφνιδιασμούς και σε ορεινές περιοχές. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να τοποθετήσουν τα βασικότερα ιστορικά γεγονότα (μάχες, ναυμαχίες, εθνοσυνελεύσεις κ.ά.) στον άξονα του χρόνου και να διαμορφώσουν το δικό τους χρονολόγιο. • Να βρουν με τη βοήθεια του Google Earth τις τοποθεσίες όπου έλαβαν χώρα μάχες στη Στερεά Ελλάδα και την Πελοπόννησο. • Να σχολιάσουν τη μάχη στην Αλαμάννα.

<p>Νεότεροι Χρόνοι</p>	<p>Η Επανάσταση στη Μακεδονία, τη Θεσσαλία και την Ήπειρο.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν ότι η Επανάσταση υπήρξε μια υπόθεση όλων των υπόδουλων Ελλήνων. • Να αντιλαμβάνονται τους λόγους για τους οποίους οι Έλληνες επαναστάτες δεν πέτυχαν τους στόχους τους σε αυτές τις περιοχές. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να τοποθετήσουν τα βασικότερα ιστορικά γεγονότα (μάχες, ναυμαχίες, εθνοσυνελεύσεις κ.ά.) στον άξονα του χρόνου και να διαμορφώσουν το δικό τους χρονολόγιο. • Να βρουν με τη βοήθεια του Google Earth τις τοποθεσίες όπου έλαβαν χώρα μάχες στη Μακεδονία, τη Θεσσαλία και την Ήπειρο. • Να σχολιάσουν τη θυσία των Ναουσαίων στην Αράπιτσα.
	<p>Η Επανάσταση στα νησιά του Αιγαίου και ο Κωνσταντίνος Κανάρης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να κατανοούν τη σημασία των πρώτων σημαντικών επιτυχιών σε κάθε γεωγραφικό διαμέρισμα στεριάς και θάλασσας, κατά το πρώτο έτος της Επανάστασης. • Να γνωρίζουν τη μεγάλη συνεισφορά των νησιών στην εθνική υπόθεση. • Να κατανοούν τη σημασία της δράσης των πυρπολικών και γενικότερα του ναυτικού στην επιτυχή έκβαση της Επανάστασης. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να σχολιάσουν την καταστροφή της Χίου, των Ψαρών και της Κάσου και την απήχησή τους στον υπόλοιπο κόσμο. • Να κολλήσουν εικόνες επάνω σε έναν χάρτη της Ελλάδας στα σημεία όπου έγιναν οι σπουδαιότερες μάχες και ναυμαχίες μαζί με τις εικόνες των πρωταγωνιστών τους, να δημιουργήσουν εικαστικό πίνακα και να τον αναρτήσουν ως ιστοριογραμμή στην αίθυσά τους.
	<p>Η άλωση της Τριπολιτσάς και η μάχη στα Δερβενάκια.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη σημασία για την Επανάσταση της άλωσης της Τριπολιτσάς. • Να αξιολογούν τη στρατηγική ικανότητα του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, ο οποίος ακολουθώντας την τακτική της «καμένης γης» οδήγησε (αναγκαστικά) τον στρατό του Δράμαλη στα στενά των 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν στον χάρτη της Ελλάδας τη γεωμορφολογία της περιοχής της Τριπολιτσάς και των Δερβενακίων και να σχολιάσουν τη σημασία των νικών των Ελλήνων για την έκβαση της Επανάστασης. • Να διαβάσουν κείμενα από απομνημονεύματα αγωνιστών. • Να παρατηρήσουν εικόνα όπου είναι γραμμένη συνθηματικά η φράση «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ή ΘΑΝΑΤΟΣ» και

<p>Νεότεροι Χρόνοι</p>		<p>Δερβενακίων, για να δώσει τη μάχη σε τόπο που αυτός επέλεξε και όπου αυτός είχε το στρατιωτικό πλεονέκτημα.</p>	<p>να συζητήσουν το νόημά της.</p>
	<p>Μορφές του Αγώνα: Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης και ο Μάρκος Μπότσαρης.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να αξιολογούν το σχέδιο του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη για ενιαίο συντονισμό του Αγώνα. • Να κατανοούν την κομβικής σημασίας συμβολή του Γέρου του Μοριά στην εδραίωση της Επανάστασης στην Πελοπόννησο. • Να αναγνωρίζουν τις προσωπικότητες και τις πράξεις τους, όπως ήταν η απαξίωση του έγγραφου διορισμού του Μάρκου Μπότσαρη στη θέση του στρατηγού. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύσουν τη φράση του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη «Μια φορά εβαπτίστημεν με το λάδι, βαπτιζόμεθα και μία με το αίμα δια την ελευθερίαν της πατρίδος μας» και τη στάση του Μάρκου Μπότσαρη, όταν του έδωσαν τον τίτλο του αρχιστράτηγου της Δυτικής Στερεάς Ελλάδας. • Να παρατηρήσουν στον χάρτη την πορεία των τουρκικών στρατευμάτων στη δυτική και στην ανατολική Ελλάδα και να εντοπίσουν τους τόπους που συνδέονται με τα βασικά ιστορικά γεγονότα.
	<p>Οι εθνοσυνελεύσεις και η πολιτική οργάνωση του Αγώνα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τις βασικές αρχές που ενέπνευσαν την Ελληνική Επανάσταση, οι οποίες εκφράστηκαν μέσα από τα επαναστατικά συντάγματα. • Να γνωρίζουν τις πρώτες προσπάθειες των επαναστατημένων Ελλήνων να δημιουργήσουν τις δομές ενός κράτους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να βρουν τις τοποθεσίες όπου έγιναν οι εθνοσυνελεύσεις και να αναζητήσουν τους λόγους της επιλογής τους.
<p>Ο Ιμπραήμ στην Πελοπόννησο και η θυσία του Παπαφλέσσα.</p>		<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται ότι ο διχασμός και η διχόνοια αποτελούν ολέθρια λάθη, που οδηγούν σε αδιέξοδα και ήττες. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύσουν τους στίχους από τον «Υμνο στην Ελευθερία» των στροφών 144-147.

Νεότεροι Χρόνοι		<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τις συνέπειες της φυλάκισης του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και της δολοφονίας του Οδυσσέα Ανδρούτσου στην Ακρόπολη. • Να κατανοούν το μήνυμα ενότητας που πήγαζε από τη θυσία του Παπαφλέσσα στο Μανιάκι. 	
	Οι πολιορκίες και η Έξοδος του Μεσολογγίου.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα γεγονότα που σχετίζονται με τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους» του Μεσολογγίου. • Να αντιληφθούν τη διεθνή προβολή της Εξόδου του Μεσολογγίου και τη συμπάθεια που προκάλεσε για τους επαναστατημένους Έλληνες. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συγκεντρώσουν και να παρουσιάσουν δημοτικά τραγούδια που θρηνούν τη θυσία στο Μεσολόγγι. • Να βρουν και να σχολιάσουν έργα ζωγράφων με θέμα την ηρωική αντίσταση του Μεσολογγίου. • Να δραματοποιήσουν την Έξοδο του Μεσολογγίου. • Να αναλύσουν με μορφή επιχειρημάτων τα θετικά και αρνητικά σημεία της «Εξόδου» και τον αντίκτυπό της στη διεθνή κοινότητα.
	Οι αγώνες του Γεώργιου Καραϊσκάκη.	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα όσα συνέβησαν το έκτο έτος της Επανάστασης και να αποτιμούν το σχέδιο δράσης του Καραϊσκάκη για αποκοπή του εφοδιασμού του οθωμανικού στρατού. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για το τραγικό, αλλά συνάμα γενναίο τέλος του Καραϊσκάκη και να σχολιάσουν την τελευταία κουβέντα που είπε στους συμπολεμιστές του, σύμφωνα με τον στρατηγό Μακρυγιάννη που τον επισκέφθηκε.
	Η προσφορά των φιλελλήνων.	<ul style="list-style-type: none"> • Να αποτιμούν τη συμβολή των φιλελλήνων στον Αγώνα της Ανεξαρτησίας. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να ερευνήσουν πηγές που δείχνουν πώς οι φιλέλληνες επηρέασαν τις κυβερνήσεις των κρατών τους υπέρ του Αγώνα των Ελλήνων. • Να συζητήσουν για τον φιλελληνισμό, τις διάφορες εκδοχές του και να επισκεφθούν σχετικά μνημεία.
	Η παρέμβαση των	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν τους

<p>Νεότεροι Χρόνοι</p>	<p>Μεγάλων Δυνάμεων και η ναυμαχία στο Ναβαρίνο.</p>	<p>στάση των Μεγάλων Δυνάμεων απέναντι στον ελληνικό Αγώνα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν τους λόγους που οδήγησαν τις Μεγάλες Δυνάμεις σε κοινή επέμβαση στο Ναβαρίνο και να αξιολογούν τις συνέπειες που είχε. 	<p>λόγους που οδήγησαν τις Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής να τηρήσουν αρχικά αρνητική στάση απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να μελετήσουν κείμενα που έχουν σχέση με τις παρεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων καθ' όλη τη διάρκεια της Επανάστασης του 1821 και να παρακολουθήσουν σχετικά αποσπάσματα από ντοκιμαντέρ. • Να βρουν εικόνες από τη Ναυμαχία στο Ναβαρίνο, να τις παρατηρήσουν, να καταγράψουν τις δυνάμεις των αντιπάλων και τους λόγους της νίκης των Μεγάλων Δυνάμεων. • Να σχολιάσουν τη φράση του Γάλλου ακαδημαϊκού Πιερ Αντουάν Λεμπρίν (1785-1873): «Η μάχη του Ναβαρίνου ήταν κατόρθωμα των λαών... Τα πυροβόλα του Ναβαρίνου έγιναν η αρχή νέας περιόδου και ανήγγειλαν θριαμβευτικά την άνοδο της κοινής γνώμης και την ύψωσή της πάνω από τους θρόνους...».
	<p>Ο Ιωάννης Καποδίστριας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν το μέγεθος του έργου και την προσφορά του Ιωάννη Καποδίστρια στη δημιουργία και την οργάνωση του νέου ελληνικού κράτους. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν, με βάση το έργο του Ιωάννη Καποδίστρια και με τη βοήθεια κειμένων της εποχής, για την κατάσταση στην οποία βρήκε ο κυβερνήτης την ελληνική ύπαιθρο. • Να συζητήσουν για τα αποτελέσματα του φανατισμού και να προβούν σε συσχετισμούς με άλλες ιστορικές περιόδους ή και με τη σύγχρονη εποχή, διαπιστώνοντας τη διαχρονικότητα ανάλογων προβλημάτων. • Να συζητήσουν σχετικά με τις αλλαγές που επήλθαν στην οικονομική και την

<p>Νεότεροι Χρόνοι</p>			<p>κοινωνική ζωή του τόπου (γεωργία, εκπαίδευση, στρατιωτική οργάνωση κ.ά.) κατά την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από τον Ιωάννη Καποδίστρια.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συγκεντρώσουν στοιχεία για κάποιο ιστορικό γεγονός που έλαβε χώρα στην περιοχή τους την περίοδο της Επανάστασης και να το παρουσιάσουν στην τάξη.
	<p>Η ίδρυση του πρώτου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν τη σημασία της συγκρότησης του πρώτου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους το 1830. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να βρουν τις συνθήκες ή τα πρωτόκολλα με τα οποία δημιουργήθηκε το πρώτο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος. • Να παρατηρήσουν στον χάρτη τα σύνορα του πρώτου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.
	<p>Η ΕΛΛΑΔΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΚΡΑΤΟΣ – 19ος ΑΙΩΝΑΣ ΕΩΣ ΤΟ ΚΙΝΗΜΑ ΣΤΟ ΓΟΥΔΗ (1909)</p>		
	<p>Η περίοδος της αντιβασιλείας και η βασιλεία του Όθωνα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τα βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού κράτους, όπως διαμορφώθηκαν κατά την οθωνική περίοδο, και να συσχετίζουν τις αλλαγές που έγιναν στην καθημερινή ζωή των Ελλήνων με την απόκτηση της ελευθερίας τους, αλλά και με τη στροφή του νέου ελληνικού κράτους προς τη δυτική Ευρώπη. • Να εντοπίζουν τις αιτίες της Επανάστασης της 3ης Σεπτεμβρίου 1843. • Να γνωρίζουν έννοιες όπως: σύνταγμα, μοναρχία, βαυαροκρατία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τα σύνορα του πρώτου ελληνικού κράτους και να τα συγκρίνουν με τα σύνορα της σύγχρονης Ελλάδας. • Να διαβάσουν κείμενα σχετικά με την Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου και το πρώτο σύνταγμα του ελεύθερου ελληνικού κράτους. • Να παρατηρήσουν εικόνες της πόλης τους (μία του 1860 και μια σύγχρονη), να εντοπίσουν διαφορές και ομοιότητες και να διατυπώσουν υποθέσεις για τις πιθανές αλλαγές που μεσολάβησαν. • Να συζητήσουν για την Επανάσταση του 1862 και να αναλύσουν τις συνθήκες που οδήγησαν στην έξωση του Όθωνα.

<p>Νεότεροι Χρόνοι</p>	<p>Ο Γεώργιος Α΄, η βασιλεία του και η επικράτηση του κοινοβουλευτισμού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν πώς πραγματοποιήθηκε η αλλαγή της δυναστείας και πώς διαμορφώθηκαν οι πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες στην Ελλάδα κατά την περίοδο της βασιλείας του Γεωργίου Α΄. • Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα διπλωματικά και στρατιωτικά γεγονότα της περιόδου 1880 στον ελλαδικό χώρο. • Να αξιολογούν τα σημαντικότερα έργα των κυβερνήσεων του Χαρίλαου Τρικούπη και τη συμβολή του στην εδραίωση του κοινοβουλευτισμού. • Να κατανοούν έννοιες όπως αρχή της δεδηλωμένης, βασιλευσμένη δημοκρατία, τσιφλίκια, εκσυγχρονισμός, πτώχευση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τις συνθήκες αλλαγής της δυναστείας στην Ελλάδα. • Να εντοπίσουν στον χάρτη τις αλλαγές των συνόρων του ελληνικού κράτους και να συζητήσουν για τις συνθήκες μεταβολής τους. • Να μελετήσουν εικονογραφικό υλικό και να αξιολογήσουν τα έργα του Χαρίλαου Τρικούπη, ώστε να ιεραρχήσουν τη σημασία τους. • Να συζητήσουν για το κοινοβουλευτικό σύστημα και την αναγκαιότητα εδραίωσής του.
	<p>Η Μεγάλη Ιδέα και η εδαφική επέκταση της Ελλάδας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν το περιεχόμενο της Μεγάλης Ιδέας και τις συνθήκες μέσα στις οποίες αυτή γεννήθηκε. • Να είναι ενήμεροι/-ες για τη διαδικασία της ένωσης των Ιονίων νήσων και της Θεσσαλίας με την Ελλάδα. • Να γνωρίζουν τους αγώνες των Κρητών για ένωση με την Ελλάδα. • Να γνωρίζουν τις περιοχές που ενσωματώθηκαν στο 	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετήσουν στον χάρτη τις μεταβολές στα όρια του ελληνικού κράτους. • Να διαβάσουν και να αναλύσουν το ψήφισμα της Βουλής των Επτανήσων το 1863 για ένωση με την Ελλάδα. • Να αναζητήσουν στοιχεία για το ολοκαύτωμα της Μονής Αρκαδίου το 1866.

<p>Νεότεροι Χρόνοι</p>		<p>ελληνικό κράτος στη διάρκεια του 19ου αιώνα.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αντιληφθούν τα αίτια και τις συνέπειες του Ελληνοτουρκικού Πολέμου του 1897. 	
	<p>Η έκφραση του «Ανατολικού Ζητήματος» στα Βαλκάνια και ο Μακεδονικός Αγώνας (1904-1908).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοούν και να ιεραρχούν τις αιτίες των μεταβολών στη βαλκανική χερσόνησο στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ού αιώνα. • Να γνωρίζουν για τη διάσωση του ελληνισμού της Μακεδονίας σε συνθήκες υποδούλωσης και διεκδίκησής του. • Να εντοπίζουν τις σπουδαιότερες φάσεις και τα πιο σημαντικά γεγονότα του Μακεδονικού Αγώνα. • Να αξιολογούν τη σημασία του Μακεδονικού Αγώνα για τη μετέπειτα ενσωμάτωση της Μακεδονίας στην Ελλάδα. • Να κατανοούν έννοιες όπως κομιτατζήδες, ανταρτικές ομάδες, διείσδυση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίσουν στον χάρτη τα κράτη που δημιουργήθηκαν στα Βαλκάνια κατά τον 19ο αιώνα και να συγκρίνουν την εικόνα με την αντίστοιχη του 18ου (Οθωμανική Αυτοκρατορία) και του 20ού (εθνικά κράτη). • Να εντοπίσουν στον χάρτη της Μακεδονίας το πλήθος των ελληνικών σχολείων, εκκλησιών και μοναστηριών που βρίσκονταν υπό οθωμανική κυριαρχία. • Να αναζητήσουν στοιχεία για τους αγωνιστές του Μακεδονικού Αγώνα (π.χ. Παύλος Μελάς, Τέλλος Άγρας κ.ά.) και να συζητήσουν για τα κίνητρα που τους οδήγησαν στην επιλογή τους να αγωνιστούν στη Μακεδονία.
	<p>Το Κίνημα στο Γουδί (1909) και η αλλαγή του πολιτικού σκηνικού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να διακρίνουν και να αξιολογούν τους παράγοντες που οδήγησαν στο Κίνημα στο Γουδί, καθώς και τις συνέπειες που αυτό είχε στην πολιτική ζωή της χώρας. • Να γνωρίζουν τον 	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναζητήσουν στοιχεία από έντυπα της εποχής και να επιχειρήσουν να εντοπίσουν τα αίτια της λαϊκής δυσαρέσκειας. • Να αναλύσουν και να ερμηνεύσουν τον ρόλο που έπαιξε η συμπαράσταση του λαού στην επιτυχία του κινήματος.

Νεότεροι Χρόνοι		<p>ρόλο και τη σημασία της προσωπικότητας του Ελευθέριου Βενιζέλου στη δεδομένη χρονική στιγμή.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να έχουν μία πρώτη εικόνα για την προοδευτική αστικοποίηση του ελληνικού κράτους. • Να γνωρίζουν έννοιες όπως: κίνημα, αρχή λαϊκής κυριαρχίας, στρατιωτική επέμβαση. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετήσουν εικόνες της εποχής και να τις συσχετίσουν με τα ιστορικά γεγονότα. • Να συζητήσουν την επιλογή των στρατιωτικών του «Στρατιωτικού Συνδέσμου» να μην επιβάλουν δικτατορία και την πρόσκληση που απηύθυναν προς τον Ελευθέριο Βενιζέλο. • Να μελετήσουν υλικό της εποχής και να συζητήσουν για το μεταρρυθμιστικό έργο του Ελευθέριου Βενιζέλου την περίοδο 1910-1912.
	<p>Η πνευματική και καλλιτεχνική ζωή στο ελληνικό κράτος κατά τον 19ο αιώνα.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τα σημαντικότερα πνευματικά γεγονότα της περιόδου, καθώς και τις προσωπικότητες που τα διαμόρφωσαν. • Να διακρίνουν τα βασικά λογοτεχνικά και καλλιτεχνικά ρεύματα της περιόδου. • Να γνωρίζουν το νοηματικό περιεχόμενο της «Μεγάλης Ιδέας» και τους βασικούς εκπροσώπους της τέχνης που αυτή ενέπνευσε. • Να γνωρίζουν και να κατανοούν έννοιες, όπως νατουραλισμός, ρεαλισμός, δημοτικισμός, Εκπαιδευτικός Όμιλος. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετήσουν αποσπάσματα από έργα λογοτεχνών της εποχής και να τα παρουσιάσουν στην τάξη. • Να αναζητήσουν αναπαραστάσεις από εικαστικά έργα της εποχής και να τα συσχετίσουν με τα γεγονότα της εποχής. • Να συζητήσουν για την τέχνη της περιόδου και να προσπαθήσουν να τη συγκρίνουν με τη σημερινή.
Σύγχρονη Εποχή	<p>Η ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ</p>		
	<p>Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να ιεραρχούν τα πιο σημαντικά πολεμικά και διπλωματικά 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν στον χάρτη τις αλλαγές των ελληνικών συνόρων κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών

<p>Σύγχρονη Εποχή</p>		<p>γεγονότα των Βαλκανικών Πολέμων.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τις συνέπειες των Βαλκανικών Πολέμων ως προς την οικονομική, κοινωνική και πολιτική πορεία του ελληνικού κράτους και τη διαμόρφωση της νεοελληνικής κοινωνίας. • Να κατανοούν έννοιες όπως συνθήκη, συμμαχία, εθνική ομοψυχία. 	<p>Πολέμων και να εντοπίσουν τη σημασία τους.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να διαγράψουν στον χάρτη την πορεία του ελληνικού στρατού στις διάφορες φάσεις των Βαλκανικών Πολέμων και να εντοπίσουν τις τοποθεσίες με τη μεγαλύτερη ιστορική βαρύτητα. • Να αναζητήσουν σχετικό οπτικό υλικό και να το συσχετίσουν με την ιστορική αφήγηση.
	<p>Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και η εμπλοκή της Ελλάδας (1914-1918).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν τα αίτια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. • Να γνωρίζουν τις αντιμαχόμενες παρατάξεις κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, καθώς και τους νικητές και ηττημένους του πολέμου. • Να κατανοούν τη θέση της Ελλάδας και να αναλύουν τους λόγους που οδήγησαν στον εθνικό διχασμό. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν και να συγκρίνουν τον χάρτη πριν και μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και να επεξηγήσουν τις αλλαγές που σημειώθηκαν στην Ευρώπη και στην Ελλάδα. • Να συζητήσουν για τα αίτια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και να τα διακρίνουν από την αφορμή. • Να μελετήσουν αποσπάσματα ιστορικών λογοτεχνικών κειμένων της εποχής και να τα σχολιάσουν κριτικά. • Να εντοπίσουν στον χάρτη τις περιοχές που ενσωμάτωσε η Ελλάδα με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και να χρωματίσουν στον χάρτη τις εδαφικές απώλειες που επέφερε η Συνθήκη της Λωζάννης. • Να κατασκευάσουν την ιστοριογραμμή των γεγονότων του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. • Να αναρτήσουν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης τους εφημερίδες της εποχής.

Σύγχρονη Εποχή			<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τα οφέλη που αποκόμισε η Ελλάδα από τη συμμετοχή της στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.
	<p>Ο ελληνισμός της Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης – Η Μικρασιατική Εκστρατεία και η Καταστροφή (1919 - 1922).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν τη μακραίωνη ελληνική παρουσία στην Ανατολή και πώς αυτή επηρέασε την απόφαση για τη Μικρασιατική Εκστρατεία. • Να κατανοούν και να αποτιμούν την πολιτική αλλαγή του 1920. • Να εξηγούν γιατί η πολιτική αλλαγή του 1920 επηρέασε την εξέλιξη της Μικρασιατικής Εκστρατείας. • Να συσχετίζουν τη δημιουργία του τουρκικού εθνικού κινήματος με τη βίαιη εκδίωξη και τη γενοκτονία των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, του Πόντου και της Ανατολικής Θράκης. • Να γνωρίζουν την κατάληξη της εκστρατείας στη Μικρά Ασία και να αξιολογούν τις συνέπειές της για την ελληνική κοινωνία. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να παρατηρήσουν φωτογραφίες από τη Μικρασιατική Εκστρατεία και την εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα. • Να μελετήσουν και να σχολιάσουν λογοτεχνικά κείμενα σχετικά με την εκστρατεία, τη ζωή των Ελλήνων στη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη και τους πρόσφυγες. • Να αναφέρουν περιοχές της επικράτειας όπου εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες και να τις εντοπίσουν στον χάρτη. • Να ερευνήσουν αν έχουν εγκατασταθεί στον τόπο τους πρόσφυγες και να συγκεντρώσουν λαογραφικό υλικό. • Να παρατηρήσουν και να επεξηγήσουν στον χάρτη την πορεία του ελληνικού στρατού. • Να περιγράψουν με βάση τις πηγές τα συναισθήματα των κατοίκων της Μικράς Ασίας πριν και μετά την καταστροφή. • Να αναρτήσουν στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης τους πρωτοσέλιδα του ελληνικού Τύπου της εποχής.
	<p>Η περίοδος του Μεσοπολέμου (1919-1939).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αντιλαμβάνονται τη σημασία του όρου πρόσφυγας, καθώς και τη δυσκολία διαχείρισης του προσφυγικού ζητήματος. • Να γνωρίζουν και 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν τις συνέπειες της Μικρασιατικής Καταστροφής. • Να παρατηρήσουν τον χάρτη και να επισημάνουν τα κράτη που είχαν ολοκληρωτικά καθεστώτα στην Ευρώπη κατά την εποχή του Μεσοπολέμου.

<p>Σύγχρονη Εποχή</p>		<p>να επεξηγούν τις πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να αναλύουν τους κύριους όρους της Συνθήκης της Λωζάννης. • Να επισημαίνουν τα προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει η Ελλάδα στη διάρκεια του Μεσοπολέμου. • Να κατανοούν τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές στην Ευρώπη κατά τον Μεσοπόλεμο. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συμπληρώσουν χάρτες, ακροστιχίδες, σταυρόλεξα, αντιστοιχίσεις, ασκήσεις σωστού-λάθους, ανακεφαλαιωτικά κείμενα, λεξιλογικές ασκήσεις, πίνακες διπλής εισόδου. • Να συζητήσουν για τη διεθνή οικονομική κρίση του 1929.
	<p>Η είσοδος της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η ιταλική επίθεση (1940).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν για τη σύμπραξη του Χίτλερ με τον Μουσολίνι, καθώς και την ιδεολογική συγγένεια ναζισμού – φασισμού. • Να κατανοούν τα αίτια που οδήγησαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. • Να κατανοούν και να επεξηγούν τα αίτια, τις αφορμές και τις συμμαχίες του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. • Να γνωρίζουν και να αξιολογούν την ιταλική επίθεση, το ελληνικό «ΟΧΙ», καθώς και την έκβαση των στρατιωτικών γεγονότων του Ελληνοϊταλικού Πολέμου. • Να 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για το πώς ξεκίνησε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, για τον τορπιλισμό του καταδρομικού «Ελλη», για την άμυνα του ελληνικού στρατού και για τις πρώτες νίκες των Ελλήνων στην Πίνδο. • Να παρατηρήσουν φωτογραφίες και εικόνες και παράλληλα να μελετήσουν και να σχολιάσουν κείμενα και γελοιογραφίες της εξεταζόμενης εποχής. • Να κατασκευάσουν την ιστοριογραμμή των γεγονότων του 1939-1940. • Να συζητήσουν για τον ελληνικό λαό, ο οποίος στήριξε τους Έλληνες στρατιώτες.

Σύγχρονη Εποχή		αντιλαμβάνονται τη σημασία και τη σπουδαιότητα της νίκης της Ελλάδας επί της Ιταλίας.	
	Η γερμανική εισβολή (1941).	<ul style="list-style-type: none"> • Να επεξηγούν τη σημασία που είχε για τις δυνάμεις του Άξονα η κατάληψη της Ελλάδας. • Να γνωρίζουν ότι η γερμανική εισβολή πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα στις 6 Απριλίου 1941 και να αποτιμούν τα δεινά του πολέμου. • Να γνωρίζουν για τις ελληνικές μαρτυρικές πόλεις και χωριά, και για τα αίτια και τις τραγικές συνέπειες του Ολοκαυτώματος. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να μελετήσουν τον χάρτη της εισβολής των Γερμανών στην Ελλάδα. • Να κατασκευάσουν την ιστοριογραμμή των γεγονότων του 1941-1945. • Να μελετήσουν και να συγκρίνουν στον χάρτη τις μεταβολές των εδαφικών ορίων της Ελλάδας μεταξύ του Α' και του Β' Παγκόσμιου Πολέμου. • Να ακούσουν και να σχολιάσουν το τελευταίο μήνυμα του ελεύθερου Ραδιοφωνικού Σταθμού Αθηνών στις 27 Απριλίου 1941. • Να συζητήσουν για τη σημασία της μάχης της Κρήτης. • Να συζητήσουν για τις τραγικές στιγμές του πολέμου στο Δίστομο, τα Καλάβρυτα και σε άλλες «μαρτυρικές» πόλεις και χωριά, για το Ολοκαύτωμα των Εβραίων, για τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι.
	Κατοχή, εθνική αντίσταση, απελευθέρωση και Εμφύλιος Πόλεμος (1941-1949).	<ul style="list-style-type: none"> • Να αξιολογούν την τριπλή κατοχή που επιβλήθηκε στην Ελλάδα κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. • Να γνωρίζουν και να επεξηγούν τα δεινά που επέφερε στη χώρα η Κατοχή. • Να αναγνωρίζουν τις δράσεις και την αξία της εθνικής αντίστασης. • Να αποτιμούν τις συνέπειες του 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για την εθνική αντίσταση των Ελλήνων. • Να σχολιάσουν τις συνθήκες ζωής των Ελλήνων κατά τη διάρκεια της Κατοχής. • Να παρατηρήσουν φωτογραφίες και εικόνες, να μελετήσουν, να στοχαστούν και να σχολιάσουν κείμενα που αναφέρονται στην εξεταζόμενη εποχή. • Να κατασκευάσουν την ιστοριογραμμή των

Σύγχρονη Εποχή		Εμφύλιου Πολέμου.	<p>γεγονότων του 1941-1949.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να συμπληρώσουν χάρτες, ακροστιχίδες, σταυρόλεξα, αντιστοιχίσεις, ασκήσεις σωστού-λάθους, ανακεφαλαιωτικά κείμενα, λεξιλογικές ασκήσεις, πίνακες διπλής εισόδου. • Να συζητήσουν για τα δεινά του Εμφύλιου Πολέμου.
	<p>Η ανασυγκρότηση της Ελλάδας και η ανακοπή της πορείας της από τη Δικτατορία του 1967 (1950-1974).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να αναλύουν τα προβλήματα που δημιούργησαν στη χώρα η Κατοχή και ο Εμφύλιος Πόλεμος. • Να γνωρίζουν για τις διώξεις των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης τον Σεπτέμβριο του 1955. • Να αναλύουν τις αρνητικές επιπτώσεις της Δικτατορίας του 1967 για τη χώρα και να αναγνωρίζουν τον ρόλο της αντίστασης του ελληνικού λαού για την πτώση της. 	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατασκευάσουν την ιστοριογραμμή των γεγονότων του 1950-1974. • Να συζητήσουν για τη μετανάστευση των Ελλήνων και για τις αιτίες που την προκάλεσαν. • Να συζητήσουν για την εξέγερση του Πολυτεχνείου και να εξηγήσουν γιατί οι Έλληνες τιμούν με εορταστικές εκδηλώσεις την επέτειο του Πολυτεχνείου. • Να συζητήσουν για την αντίσταση του ελληνικού λαού και τη συμβολή της στην πτώση της δικτατορίας.
	<p>Ο απελευθερωτικός αγώνας του κυπριακού ελληνισμού και η τουρκική εισβολή.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Να γνωρίζουν και να αξιολογούν τους αγώνες των Κυπρίων για ελευθερία και ένωση με την Ελλάδα. • Να κατανοούν τον αντίκτυπο του Κυπριακού Ζητήματος στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. • Να κατανοούν και να αξιολογούν την εισβολή του τουρκικού στρατού στο βόρειο τμήμα της Κύπρου το 1974 και την κατοχή μεγάλου μέρους του νησιού. • Να επεξηγούν τη σημασία της ένταξης 	<ul style="list-style-type: none"> • Να συζητήσουν για τον απελευθερωτικό αγώνα των Κύπριων αγωνιστών. • Να κατασκευάσουν τον χάρτη της Κύπρου, με τις πόλεις των ελεύθερων και των κατεχόμενων σήμερα περιοχών από τους Τούρκους. • Να διαβάσουν το ψήφισμα (1-11-1974) της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ για την Κύπρο. • Να διαβάσουν και να σχολιάσουν τον Τύπο της εποχής για το Κυπριακό. • Να συζητήσουν για την ανάπτυξη της Κύπρου και για την ευρωπαϊκή της πορεία.

Σύγχρονη Εποχή		της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004.	
	Η Μεταπολίτευση και η θέση της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή οικογένεια.	<ul style="list-style-type: none"> ● Να γνωρίζουν και να αποτιμούν την ομαλή μετάβαση της Ελλάδας στη δημοκρατία το 1974, καθώς και την πρόοδο της χώρας. ● Να γνωρίζουν και να προσδιορίζουν τα στάδια από τα οποία πέρασε η Ελλάδα στην πορεία της προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. ● Να αντιλαμβάνονται τη θέση της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. ● Να κατανοούν τα μεγάλα ζητήματα που απασχολούν σήμερα την ευρωπαϊκή οικογένεια (οικονομική κρίση και ανισότητες, μετανάστευση). 	<ul style="list-style-type: none"> ● Να εντοπίσουν και να συζητήσουν για ορισμένα χαρακτηριστικά στοιχεία που ενώνουν τις χώρες της ΕΕ, όπως το κοινοβουλευτικό πολίτευμα, η δημοκρατία, τα δικαιώματα του πολίτη κ.λπ. ● Να συζητήσουν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της χώρας μας, που απορρέουν από την οικονομική και πολιτική ένωση στο πλαίσιο της ΕΕ. ● Να συζητήσουν για τους κυριότερους σταθμούς στην πορεία προς την ευρωπαϊκή ενοποίηση.